Saint-John Perse

Şiirler

Çeviren: Sait Maden

Tan
ŞİİR/1980

SAINT-JOHN PERSE ŞİİRLER
TAN

Çevirmenin Başka Çevirileri

H. N. Bialik
YILDIZLAR YANAR SÖNER
(Yenilik Yayınevi, 1959)

GERÇEKÜSTÜCÜLÜK, ANTOLOJİ
(S. Hilav, E. Ertem'le birlikte)
(De Yayınevi, 1962)

Octavio Paz
GÜNEŞ TAŞI
(Oluş Yayınevi, 1963)

Blaise Cendrars
SEÇMELER
(De Yayınevi, 1964)

Federico Garcia Lorca
ÇİNGENE TÜRKÜLERİ
(Gün Yayınları, 1969)

Viladimir Mayakovski
PANTOLONLU BULUT, İNSAN
(Soyut dergisi Mayakovski özel sayısı, 1969)

Pablo Neruda
KARAADA DEFTERİ
(Altın Kitaplar Yayınevi, 1971)

Federico Garcia Lorca
BÜTÜN ŞİİRLERİ
(Cem Yayınevi, 1974)

Pablo Neruda
YİRMİ AŞK ŞİİRİ VE UMUTSUZ BİR ŞARKI
(Cem Yayınevi, 1974)

Aragon
ELSA'YA ŞİİRLER
(Cem Yayınevi, 1975)

Eugenio Montale
SEÇME ŞİİRLER
(Cem Yayınevi, 1975)

Paul Eluard
ŞİİRLER
(Yeni Ankara Yayınevi, 1976)

Blaise Cendrars
BEYAZLARIN ÇOCUKLARINA KÜÇÜK ZENCİ MASALLARI
(Derinlik Yayınevi, 1977)

SAINT-JOHN
PERSE

Şiirler

Övgüler
Crusoé'ye görüntüler
Kırallar görkemi/Prens dostluğu
Anabase / Sürgün
Yağmurlar

Çeviren
SAİT MADEN

Kitap, Yayın ve Ticaret
Ltd. Şti.

ŞİİR

(Nobel armağanı söylevi — 10 ekim 1960)

Başımın üstünde yeri var şiir için burada gösterilmiş olan saygının; ben de bu saygıyı ona iletmeliyim bir an önce.

Şiir öyle her zaman saygı görmüyor. Şiir yapıtıyla günlük yaşam tutsağı bir toplumun uğraşıları arasına giren kopmanın gitgide artmasında aramalı bunun nedenini. Ozanın boyun eğdiği, ama hiç de ele geçirmeye çalışmadığı bir sapma bu; bilimin uygulanabilir nitelikleri olmasaydı bilim adamı için de sözkonusu olurdu bu durum.

Ama işte burada övülmek istenen şey ozandaki, bilim adamındaki çıkargözetmez düşüncedir. Hiç olmazsa burada düşman kardeşler gözüyle bakılmasın bunlara. Aynı uçurum üstünde aynı soruşturmayı yapıyorlar çünkü, yalnızca araştırma yöntemleri değişik.

Ussal sınırlarını matematiksel kesinliğe dek vardıran çağdaş bilimin acıklı durumunu ele aldığımızda; fizikte, biri genel görecelik ilkesi, öbürü de fiziksel ölçülerin bile doğruluğunu her zaman sınırlayabilecek bir belirsizliği ve kesinsizliği içeren «quanta» ilkesi dediğimiz başlıca iki büyük öğretinin ortaya konduğunu gördüğümüzde; bu yüzyılın en büyük bilimsel yenilikçisinin, çağdaş evrenbilimin öncüsü olan ve en geniş ekinsel bireşimi denklem terimleriyle verebilen kişinin, başı sıkışınca, sezgiyi usun yardımına çağırdığını ve

«bilimsel filizlenmenin gerçek toprağı imgelemdir» dediğini ve bilim adamından gerçek bir «sanat görüncü»nden yararlanmasını istemeye dek gittiğini duyduğumuzda, şiir aracını bilim aracı denli yasal görmeye hak kazanmıyor muyuz?

Doğrusu, usun her yaratısı, sözcüğün gerçek anlamıyla, «şiirsel»dir ilkönce; ve duyusal, tinsel biçimlerin eşdeğerliliği içinde, bilginin ve ozanın girişimi için yapılan işlem başlangıçta aynı işlemdir. Yargılayıcı düşünceyle şiirin eksiltili söyleyişinden hangisi daha ileri gidecek, çok daha ileri? Biri bilimin araçlarıyla, öbürü yalnız sezginin şimşek gibi çakan parıltısıyla donanmış iki körün, bu iki doğuştan körün el yordamıyla ilerlediği şu evrensel ilk geceden kim daha önce kurtulacak, yanıp sönen ışıltılarla daha bir yüklü? Yanıtın önemi yok. Ortak bir giz bu. Ve genel şiir anlayışının büyük serüveni çağdaş bilimin acması geçitlerinden hiç de aşağı kalmıyor. Gökbilimciler gitgide genişleyip yayılan bir evren kuramı karşısında şaşkına döndüler; insan denen evrenin tinsel sonsuzluğundaki yayılmaysa daha az değil. Bilim sınırlarını ne denli uzaklara götürürse götürsün, bu sınırların bütün geniş yayı üzerinde ozanın av sürüsünün koşuşma sesleri duyulacaktır yine de. Çünkü şiir, dendiği gibi, «kesin gerçek» değilse bile, şiirdeki gerçeğin kendi kendisini arar göründüğü bu en uç ortaklık sınırında, onun en yakın isteği, en yakın kaygısıdır.

Benzetmeci ve simgeci düşünceyle, aracı imgenin uzak parıltısıyla, ve bunun binbir yabancı çağrışım ve tepki zinciri üzerindeki karşılıklı ilişkiler oyunuyla, ve en sonu, Varlığın öz deviniminin iletildiği bir dilin yardımıyla, ozan, bilmdekine benzemeyen bir üst-gerçekliği elde eder. İnsanda bundan daha etkileyici ve insanı bundan daha çok ardısıra sürükleyen bir eytişim olabilir mi ? Filozofların kendileri bile doğaüstünün eşiğine yanaşmazlarken, burada doğaüstücü olmak düşüyor ozana; ve işte o zaman, eski bir filozofun deyimiyle, kendisine pek güvenilmez gelen gerçek «şaşkın-

lığım kızı» şiir olarak beliriyor, felsefe olarak değil.

Ama şiir bir tanıma biçimi olmaktan çok bir yaşama biçimidir ilkönce — bütünüyle yaşama biçimi. Mağara adamında da var olmuştur ozan, atom çağı adamında da var olacak ayrılmaz parçasıdır insanın çünkü. Şiirin gerekliliğinden, tinsel gereklilikten doğmuştur dinler bile, ve tanrısalın kıvılcımı, şiir yüzü suyuna yaşayıp duruyor insanın çakmaktaşında. Mitolojiler çöktü mü, tanrısallık şiirde bir barınak bulur kendine; bir konaklama süreci belki. Ve insanın dolaysız, toplumsal düzenine dek vardığımızda, ilkçağ alaylarındaki ekmek taşıyıcı kızlar yerlerini meşale taşıyıcılara bırakırken, bunda aydınlık arayan halkların yüksek tutkusunu tutuşturan şiirsel düşgücünü görürüz gene.

Ölümsüzlük yükü altında ilerleyen insanın övüncü ! önünde yeni bir insanlık, gerçek evrensellik ve tinsel bütünlük açılırken, insanlığın yükü altında ilerleyen insanın övüncü !... Çağdaş şiir, insan gizeminin derinliklerine inme görevine bağlı kalarak, insanın dopdolu bütünleşmesiyle ilgili bir girişime kalkıyor. Böyle bir şiirde oyuna yer yok artık. Yalnızca estetik bir şey de yok bu şiirde. Ne mumyacı ne de süslemeci sanatı bu. Yapma inciler yetiştirmiyor, uydurma taslaklar ve simgelerle alışverişi yok, hiçbir müzik şöleniyle de yetinemiyor. İlerlediği yollarda güzellikle birleşiyor, bir yüce birleşme bu, ama ne tek amacı ne de tek besini. Sanatı yaşamdan, bilgiyi sevgiden ayırmaya karşı çıkıyor; eylemdir o, tutkudur o, güçlülüktür, ve sınırlarını durmadan değiştiren yeniliktir o. Sevgi yuvasıdır onun, başeğmezlik yasası, ve yeri her yerde, önceliktedir. Hiçbir yerde bulunmazlık, hiçbir yere alınmazlık istemiyor.

Gene de yararlanmıyor çağının sağladığı kolaylıklardan. Kendi yazgısına bağlı o, her türlü öğretiden uzak duruyor, varlığını yine kendisiyle kanıtlayan yaşama denk görüyor kendini. Ve bir sarmalayışta, büyük, canlı, tek bir şiir parçası gibi, şimdiki zamanda bütün geçmişi ve geleceği, insan-

la insanüstünü, evrensel uzayla bütün gezegensel uzayı kucaklıyor. Aydınlatmaktır onun doğal yapısı, başına kakılan anlaşılmazlık, kapalılıksa bu yapıdan gelmez, araştırmak için girdiği ve araştırmayı görev bildiği gecenin kendisinden gelir ruhun öz gecesidir bu, insan varlığının yüzdüğü gizemin gecesidir. Şiirin anlatım yolu her zaman yasaklamıştır kendine kapalılığı ve bu anlatım yolu daha az incelikli, daha az çetin değildir bilgeninkinden.

Böylece, ozan, var olana bütün bütüne katılarak, bizim için Varlığın birliği ve sürekliliğiyle bağ kurar. Ve iyimserliktir verdiği ders. Nesnelerin bütün evrenini tek bir uyum yasası yönetir ona göre. Yaratılış olarak insan ölçüsünü aşan hiçbir şey olmaz orada. Tarihteki en kötü karışıklıklar daha geniş bir sıralanma ve yenilenme çevrimi içinde mevsimlik olgulardır ancak. Ve sahneden, meşaleleri yüksekte gelip geçen Öç Tanrıları, akıp gitmekte olan çok uzun perdeyi bir anlığına aydınlatabilirler ancak. Olgunlaşan uygarlıklar bir güz bunaltısıyla yok olup gitmezler, deri değiştirirler, o kadar. Durgunluk, tepkisizliktir korkulacak tek şey. Ozan alışkanlığı bozan kişidir.

Ve bu yüzden ozan tarihsel olaya da bağlanmış bulur kendini, ister istemez. Ve çağındaki dramın hiçbir yanı yabancı değildir ona. Bu çetin zamanı yaşama zevkini herkese söylesin ! İnsanın kendini bir yeni kimlikle bulduğu büyük ve yeni bir andır çünkü bu an. Zamanımızın övüncesini kime bırakacağız ki hem ?...

Birgün, şiddet maskesini kaldırırken, «korkma !» diyor Tarih ve kalkan eliyle, yıkıcı dansının en sert yerindeki Asyalı Tanrının şu uzlaştırıcı deviniminde bulunuyor «Korkma sakın, kuşkuya da kapılma — korku kısırdır çünkü, kaygı ise alçaktır. Sen bu yenilikçi, yüksek elimin hep yaratma yolundaki büyük insanlık tümcesine kattığı şu uyumlu çırpmayı dinle daha çok. Doğru değildir yaşamın kendi kendisini yadsıyabilmesi. Yokluktan kaynaklanan, yokluğa tutkun can-

lı hiçbir şey olamaz. Ama Varlığın dinmez akışı altındaki hiçbir şey de biçimini, ölçüsünü koruyamaz hep. Değişimin kendisinde değildir facia. Yüzyılın gerçek felaketi zamana bağımlı insanla zamandan bağımsız insan arasında büyümesine göz yumulan uzaklıktadır. Bir yamaçta aydınlığa çıkmış insan öbür yamaçta karanlığa mı gömülecek? Topluluk birliğinden uzak bir toplumda onun zorlama olgunlaşması yanlış bir olgunlaşma olmayacak mı ?...»

İnsanın çift yeteneğini tanıtlamak bölünmemiş insana düşer aramızda. Bu ise usun karşısına onun tinsel şanslarına en uygun aynayı dikmek demektir. İlk insana daha yaraşır bir insanlık yolunun yardımına başvurmakla olur yüzyılımızda bu. Kısacası, insanlığın ortak ruhunu dünyadaki tinsel güç dolaşımına tam bir yüreklilikle katmak demektir bu... Ozanın kilden lambası, nükleer güç karşısında, amacına yetecek midir? — Evet, insanoğlu kili anımsarsa.

Ve, ozan için, çağının kötü bilinci olmak yeter.

ÖVGÜLER

KAPIDA YAZILI

Bir derim var kızıl tütün ya da katır rengi,
Bir şapkam var mürver özünden, ak keten bezi kaplı,
Övüncüm şu : kızım pek güzel olsun buyruk verdiğinde kara kadınlara,
sevincim şu bir bembeyaz kol bulsun arasında kara tavuklarının;
ve utanç duymasın kıl altındaki sert yanağımdan, eve çamur içinde döndüm mü.

*

Ve önce kırbacımı veririm ona, mataramı, şapkamı.
Gülümseyerek kurtarır beni sırılsıklam suratımdan; ve götürür yüzüne yağa batmış ellerimi
yoklamaktan kakao çekirdeğini, kahve tanesini.
Sonra da getirir hışırtılı bir yüz mendili bana; ve yün entarimi; suskun dişlerimi oğmak için iyi su
ve leğenimin suyu ordadır; ve duyarım sarnıça akan suyun sesini.

*

Adam sertse tatlıdır kızı. Dursun o kız hep
dönüşünde en yüksek basamağına ak evin,

ve bağışlayarak atını dizlerin sıkmasından,
unutacaktır adam yüzün bütün derisini içeri çeken ateşi.

*

Sevmekteyim yine köpeklerimi, çağırmasını en ince atımın,
ve görmeyi düz yolun bitiminde kedimin maymunla birlikte evden çıkmasını...
bütün yeterli şeyleri imrenmemek için yelkenlerine yelkenlilerin
ki görürüm hizasında sac damın bir gök gibi denizde.

BİR ÇOCUKLUĞU
KUTLAMAK İÇİN

«King Light's Settlements»

I

Palmiyeler... !
Yeşil-yaprak-suyunda yıkarlardı seni o günlerde; ve yeşil güneştendi su daha; ve annenin hizmetçileri, pırıl pırıl o büyük kızlar, sıcak bacaklarını kımıldatırlardı, sen titrerken, yanıbaşında...
(Yüksek bir durumdan söz ediyorum, o günlerde, entariler arasında, saltanatı içre dönen aydınlıkların.)

Palmiyeler ! ve tatlılığı
bir kökler yaşlılığının... ! Yeryüzü
diledi o günler daha sağır olmayı, ve gök daha derin olmayı, karanlık bir yazgıdan yoksun, pek kocaman ağaçların bir çözülmez anlaşmaya düğüm vurdukları gök...
(Değerbilirlik içre kurdum bu düşü : coşkun keten bezleri arasında güvenli bir mola.)

Ve yüksek
eğri kökler ululayıp överdi
savuşmasını şaşılacak yolların, türetimini kemerler ve sahınların

ve ışık o günlerde, en yalın, bol başarılarla, açılışını kutlardı beyaz ülkenin, ki götürdüm oraya belki bir gölgesiz gövdeyi...

(Yüksek bir durumdan söz ediyorum, eskiden, arasında erkeklerle kızlarının, ki çiğnerlerdi bir yaprağı öyle.)

O günlerde, erkeklerin vardı
daha ciddi bir ağzı, kadınların vardı daha ağır kolları;
o günlerde, beslenmekten bizim gibi köklerle, büyük, suskun kayvanlar soylulaşır, gelişirdi;
ve en gölgede en uzun kalkardı göz kapakları...
(Kurdum bu düşü, kalıntısız yiyip bitirdi bizi.)

II

Ve annemin hizmetçileri, pırıl pırıl o büyük kızlar... Ve masalsı göz kapaklarımız... Ey

aydınlıklar ! ey kayırışlar !

Çağırarak her şeyi, anlattım ki büyüktü, çağırarak her hayvanı, ki güzel ve iyiydi.

Ey benim en büyük

açgözlü çiçeklerim, kızıl yaprak arasında, yiyip bitirmekte olan benim en güzel

yeşil böceklerimi ! Demetler bahçede aile mezarlığı kokardı. Ve pek küçük bir kızkardeş ölmüştü : benim olmuştu, ki hoş kokardı, üç odanın aynaları arasında mahun ağacından tabutu. Ve öldürmemek gerekirdi sinekkuşunu bir çakıltaşıyla... Ama toprak eğilirdi oyunlarımıza, eğilir gibi hizmetçi

ki hak kazanır bir iskemleye evde tutulduğu sürece.

...Bitkisel taşkınlıklar, ey aydınlıklar, ey kayırışlar !...

Ve sonra bu sinekler, bu sinek türü, son setine doğru bahçenin, ki ışık şakımaya durmuş gibiydiler !

...Anımsıyorum tuzu, anımsıyorum tuzu, ki silmeliydi sarı sütanne gözlerimin köşesinden.

Kara büyücü bilgelik ederdi mutfağın bitişiğinde : «Bir kayık gibidir dünya, boyuna döner durur, rüzgâr gülmek mi ister, ağlamak mı, bilemez artık...»

Ve gözlerim hemen boyamağa çalışırdı

salınan bir evreni parlak sular arasında, tanırdı pürüzsüz gemi direğini ağaç gövdelerinin, yapraklar altındaki çanaklığı ve bumbaları ve serenleri, sarmaşıktan çarmıkları,

uzun mu uzun, son buldukları yerde

çiçeklerin papağan çığlıklarıyla.

III

...Sonra bu sinekler, bu sinek türü, ve son seti bahçenin... Çağırıyorlar. Gideceğim... Değerbilirlik içre konuşuyorum.

Ne yoktu o günlerde, ne yoktu yitik çocukluktan başka ?

— Ovalar ! Bayırlar ! Var

idi daha çok düzenlik ! Ve her şey egemenlikleri ve sınırlarıydı ışıntıların. Ve ışık ve gölge daha bir yakındı o günlerde aynı şey olmaktan... Değerbilirlik içre konuşuyorum... Uçlarda meyve

düşebilirdi

sevinç çürümeksizin kıyısında dudaklarımızın.

Ve erkekler kımıldatırlardı daha bir gölgeyi daha ciddi bir ağızla, kadınlar daha bir düşü daha bir ağır kollarla.

...Büyüyor elim ayağım, ve ağırlaşıyorlar, yıllarla beslenip ! Tanımayacağım artık hiç bir değirmen ve şekerkamışı yerini, çocukların düşü uğruna, ki şakıyan kaynak sularıyla savrulup gitti... Sağdan

kahve girerdi içeri, soldan manyok

(ey katlanmış keten bezleri, ey övgülü nesneler !)

Ve buradan güzelce damga vurulmuş atlar, kısa tüylü

katırlardı, öküzlerse oradan;

buradan kamçılar, oradansa Annao kuşunun bağırması — oradansa yarası değirmendeki şekerkamışlarının yine.

Ve erik rengi

sarı ve mor bir bulut, ansızın taç giydirmek üzre dursaydı altın yanardağa

kendi adlarıyla seslenirdi, kulübelerin dibinden,

hizmetçi kızlara !

Ne yoktu o günlerde, ne yoktu yitik çocukluktan başka ?

IV

Ve ne varsa egemenlikleri ve sınırlarıydı ışıntıların. Ve sürüler yukarı çıkardı, şurup kokardı inekler... Büyüyor elim ayağım

ve ağırlaşıyorlar, yıllarla beslenip. Anımsıyorum göz yaşlarını

çok güzel bir günün, çok korku içindeki, çok korku içindeki !... ak göğün, ey sessizlik ! ki sıtmalı bir bakış gibi tutuştu... Ağlıyorum, nasıl da

ağlıyorum, avucunda yaşlı, tatlı ellerin...

Ah! yalın bir hıçkırık bu, istemeyen avutulmuş olmayı, ah! yalnız bu, ve daha şimdiden sallayan alnımı bir kocaman sabah yıldızı gibi.

Annen ne güzeldi, solgundu

öylesine büyük ve bezgin, eğilir de

sıkılarken iki sigüin yaprağıyla süslenmiş, ağır, hasırdan ya da güneşten şapkanı,

ve, delerek candan gölgelerle dolu bir düşü, parıltısı muslinlerin, uykunu kaplarken !

Hizmetçim melezdi ve keneotu kokardı; parlak bir terin
incileri vardı alnında, gözlerinin çevresinde — ve ılık mı ılık,
ağzıysa ekşi elmalar tadındaydı, ırmakta, öğleden önce.

Ama sararmış
ve sivrisinek sokmalarına çok iyi bakan büyükanne gibi,
güzeldir diyorum ben, kimin varsa ak çorapları, ve gelir-
ken, pancurdan, ateşin bilge çiçeği sizin o fildişi
göz kapaklarınıza doğru.

Ve tanımadım bütün Onların sesini, ve tanımadım hiz-
met eden bütün kadınları, bütün erkekleri o yüksek, ahşap
evde; ama çok uzun süre anımsayacağım yine de
papaya ve cansıkıntısı renginde, sesi çıkmaz yüzleri, ki
dururlardı iskemlelerimizin ardında ölü yıldızlar gibi.

V

Ey yeri var övmemin !
Sarı eller altında alnım,
alnım, anımsıyor musun terli geceleri ?
ateşler içinde ve bir sarnıç tadında boş gece yarısını ?
sabah koylarında danseden tan mavisi çiçekleri
ve bir sivrisinekten daha çınlayışlı öğle saatini, ve renkler denizinin fırlattığı okları... ?

Ey yeri var ! ey yeri var övmemin !
Yüksek, çalgılı gemiler vardı rıhtımda. Bakam ağacıyla kaplı burunlar vardı; odunsu meyveler, çatlayan... Ne oldu rıhtımdaki yüksek, çalgılı gemiler ?

Palmiyeler...! O günlerde
daha kanağan ve görünmez kalkışlarla doluşmuş bir deniz,
bir gök gibi kat kat yığılır da bağlar üzerine,
tıkabasa altın meyveler, mor balıklar ve kuşlar yerdi.
O günlerde, en gönülokşayıcı kokular, ikide bir uğrayıp en gösterişli doruklara,
ortalığa yayardı bu bir başka çağın soluğunu,

ve babamın bahçesindeki tarçın ağacının tek ustalığıyla, — ey kurnazlıklar !
kabuk pulları ve zırhlarla övünçlü bir dünya sayıklardı.

(...Ey yeri var övmemin ! Ey eliaçık masal, ey bereketli sofra !)

VI

Palmiyeler !
ve çatırdayan evin üzerinde nice bir alev mızrağı !

Işıklı bir uğultuydu sesler rüzgâr almayan yerde... Babamın kayığı, hamarat, götürüyordu büyük, ak biçimleri belki de, sonunda, çözük saçlı melekleri; ya da sağlam erkekleri, güzel keten bezi giyimli ve başlarında mürverler (babam gibi, ki yaraşık ve soylu oldu).

Çünkü sabahleyin, solgun tarlalarında çıplak Su'nun, Batı boyunca, gördüm yürüdüğünü Prensler ve Damatları'nın, bir yüksek sınıf kişilerinin, hep iyi giyimli ve susan, deniz öğleden önce bir Pazar olduğundan, uykunun bir Tanrı bedenine büründüğü, bağdaş kurarak.

Ve meşaleler, öğleyin, kaçışlarım için yükseldi.
Ve sanırım ki Nuh gemileri, abanoz ve teneke Odalar tutuştu her akşam yanardağların düşünde,
birleştiği saatte ellerimizin galâ giysili put karşısında.

Palmiyeler ! ve tatlılığı

bir kökler yaşlılığının...! Alize esintileri, yaban güvercinleri ve yaban kedisi

acı yaprak yığınını delerdi, çiğliğinde Tufan kokulu bir akşamın,

pembe ve yeşil ayların hintkirazları gibi sarktığı.

*

Oysa amcalar annemle konuşuyorlardı usulca. Atlarını kapıya bağlamışlardı. Ve ev durup duruyordu tüylü ağaçlar altında.

ÖVGÜLER

I

Etler kızarıyor açık havada, salçalar oluşuyor
ve duman yükseliyor sarp yollara, yetişiyor yürüyene.
Yanakları kirli Düşçü bunun üstüne
çekiyor kendini
çizik çizik bir düşten yamanlıklar, düzenler, parıltılarla,
ve terlerle süslü, iniyor
etin kokusuna doğru
sürükleyen bir kadın gibi tüllerini, bütün çamaşırlarını ve dağınık saçlarını.

II

Bir at sevdim — kimdi o? — süzdü beni karşıdan, perçemlerinin altından.

Canlı boşlukları burun deliklerinin iki güzel şeydi, görülmeğe değer — o her gözün üstünde kabaran canlı boşlukla.

Koştuğunda terlerdi : parıldamaktır bu ! — ve aylar bastırdım böğürlerine çocuk dizlerimin altında...

Bir at sevdim — kimdi o ? — ve arasıra (çünkü daha iyi bilir bir hayvan hangi güçler över bizi)

tunç bir baş kaldırırdı tanrılarına bir damarlar sapıyla yol yol çizilmiş, soluk soluğa.

III

Övünç ezgileri inmede kızıl tepelerden aşağı.
Kaplumbağalar düşüyor su boğazlarına esmer yıldızlar gibi.
Koylar çocuk başlarıyla dolu bir düş kuruyor...

Ol gözleri dingin bir insan, ki güler,
sessiz, ki güler altında o dingin kaş kanadının, uçuş yetkinliğinin (ve kirpiğin devinmez kıyısından döner gördüğü şeylere, yararlanıp yollarından düzenci denizin... ve kirpiğin devinmez kıyısından
bize bir çok adanın sözünü verdi, diyen kimse gibi daha genç olana «Göreceksin !»
Ve geminin sahibiyle odur uyuşan.)

IV

Gök ! hayvanlarımız sıçradı bir çığlıktan !

Uyanıyorum, düşleyerek Aniba'nın kara meyvesini, güdük ve siğilli yüksüğünde... Ah ! güzel ! yengeçler yiyip bitirdi yumuşak meyveli bütün bir ağacı. Ötekiyse yara izleri içindedir, çiçekleri çıkıyordu, tatlı sulu, gövdede. Daha ötekiyse, el sürülemez ona, tanık gösterir gibi, yağmaksızın bu sinekler, renkler ansızın !... Karıncalar koşuşuyor iki yöne. Kadınlar yapayalnız gülüyor sarı hatmilerin, bu boynuzlu hayvanların ishallerinde kullanılan dipleri-mor-kara-benekli çiçeklerin içlerinde... Ve erlik organı güzel kokuyor. Ter serin bir yol açıyor kendine. Kimsesiz bir adam burnunu koyacaktı kolunun kıvrımına. Kabarıyor bu kıyılar, göçüyor garip düğünlü böcek katları altında. Kürek tomurcuklandı kürekçinin elinde. Keskin dişlerin ucunda canlı bir köpek en güzel yemdir köpek balığına...

— Uyanıyorum düşleyerek Aniba'nın kara meyvesini; bohçamsı çiçekleri koltukaltlarında yaprakların.

V

Oysaki bu dingin sular süttendir
ve bu yayılan her şey yumuşak yalnızlıklarında sabahın.
Gün doğmadan, tanla karışık düş benzeri bir suyla yıkanmış güverte ne güzel bir ilinti kuruyor gökle. Ve gündüzün tapılası çocukluğu, dürülmüş çadırların asmasından, iniyor şarkıma düpedüz.

Çocukluk, canım benim, neydi ki bundan başka ?...

Çocukluk, canım benim... bu çift halkası gözün ve sevme kolaylığı...
Hava öyle dingin ve sonra öyle ılık,
Öyle sürekli ki hem de,
tuhaftır orda olmak, günün kolaylığına karışmış ellerle...

Çocukluk, canım benim ! boyun eğmektir ancak... Ve söyledim mi, o zaman ? istemiyorum diye bu çamaşırları bile karıştırmayı orada, onulmazlık içre, yeşil yalnızlıklarında sabahın... Ve söyledim mi, o zaman ? yararlanmak gerekir
yararlanır gibi eski bir ipten... Ve bu yürek, ve bu yü-

rek, orada ! sürüklesin güvertelerde, daha alçakgönüllü ve daha yaban ve daha, eski bir süpürgeden,
yıpranmış bu yürek...

VI

Ve ötekiler çıkıyor, sırasıyla, güverteye
ve ben yalvarıyorum, gene de, germesinler diye yelkeni... iş bu fenere kaldıysa, söndürebilirsiniz elbette...
Çocukluk, canım benim ! sabahtır işte, bunlar
yalvaran tatlı şeylerdir, kini gibi şakımanın,
dudaklarda titreyen utancı gibi tatlı o yandan söylenmiş şeylerin,
ey tatlılar, ve yalvaranlar, en tatlı sesi gibi erkeğin, rıza gösterdiğinde katlamaya boğuk ruhunu katlayana doğru...
Ve soruyorum şimdi size, değil mi sabah... bir esinti erinci
ve saldırgan çocukluğu günün, gözleri uzatan şarkı gibi tatlı ?

VII

Bir gök parçası göveriyor tırnaklarımızın yamacında. Gün sıcak olacak ateşin yoğunlaştığı yerde. Olacak şey şu

Bir çıtırtı lâl rengi derinliklerde, çiğnenmiş uçurum su sığırlarıyla sevincin ((ey ışık olmadan anlaşılmaz sevinç!) ve sayrı kişi, denizde, diyecek ki

gemiyi durdursunlar göğsünü dinleyebilmeleri için.

Ve büyük bir dinlenme o zaman kıçtakilere, alınlarımıza akarak sessizliğin saldırıları... Bir kuş geliyordu arkadan, alıp götürüyor uçuşu başımızın üstünden onu, kuş sakınıyor serenden, geçiyor, gösterip bize pembe güvercin ayaklarını, Kambis gibi yaban, Ahasverus gibi tatlı... Ve yolcuların en genci, iyice yerleşerek korkuluğa «Söz açmak isterim size deniz altındaki kaynaklardan...» (anlatması isteniyor)

— Oysa gemi yeşil-mavi bir bölge salar; erinçli, uzgörüşlü, glikozlarla kaplı, ki otlanır içinde

bükülgen ve yumuşak sürülerle

o geçen balıklar ara-ezgi gibi şarkı boyunca.

Ve ben, sağlıkla dolu, görüyorum bunu, giderek

sayrının yanına, anlatıyorum bunu

ve benden tiksiniyor bu yüzden.

VIII

Satıcıya denizde sundurma, falcıya çatı !... Ama bir başkasına kara şarap koyları dibindeki yelkenli, ve bu koku ! ve ölü odundaki bu doymaz koku, Güneş lekelerini düşündüren, gökbilimcileri, ölümü...

— Bizimdir bu gemi ve son yok çocukluğuma.

Çok balık gördüm, bana adlarını öğrettikleri. Çok başka şeyler gördüm, engin Suda görülür ancak; ve başka şeyler ki ölü; ve başka şeyler ki yapmacık... Ve ne

tavusları Süleyman'ın, ne Ras'ların kılıç kayışına boyanmış çiçek, ne insan etiyle beslediği Meksika kedisi, bakır tanrılar önünde, Montezuma'nın

geçebilir renkte

bu bordaya çekilmiş salkımsaçak balığı, genç ve esneyen annemi oyalamak için.

...Ağaçlar çürüyordu dibinde kara şarap koylarının.

IX

Ah bitirin ! Daha söz ederseniz
karaya çıkmaktan, söylüyorum işte size,
atarım kendimi oraya gözünüzün önünde.

Yelken çıkarıyor sert bir söz, ve düşüveriyor. Ne yapmalı?
Köpek fırlatıyor kendini suya ve dolanıyor Nuh teknesini.
Baş eğmeli ! halat gibi.

Çözün şalupayı
ya da kalsın, ya da karar verin
çimmeye... Bu da gelir işime.

Suyun bütün öz varlığı yeniden düşe dalmıştır yelkenin ülkelerinde sessizlik içre.
Hadi, orda düzenlenen bir güzel öykü bu
— çekilip uzatılmış ey sessizlik sözcüğü !

Ve sizinle konuşan ben, bilmiyorum hiç bir şey, daha güçlü, daha çıplak
içinde geminin, camadanla kirpikli ve dolanan bizi, sınırımızı,
beyin rengi kızgın büyük yelkenden.

Edimler, alın bayramları, ve ense bayramları !...

ve bu uğultular, ve bu sessizlikler ! ve yolculuktaki bu haberler ve gelgitlerin bildirileri, ey saçıları günün !... ve yelkenin var oluşu, o sıkıntılı büyük ruhun, yadırgı ve, orada, açılmış sımsıcak yelkenin, bir yanak varmış gibi... Ey

duman dalgaları !... Bir tanrının gırtlağında barınıyorum gerçekten.

X

Çıkarmak için karaya öküzleri ve katırları,
suya salıyorlar, bordanın üstünden, reçineyle oğulmuş, dökme tunçtan bu tanrıları.
Övüyor onları su ! fışkırıyor !
ve biz rıhtımda bekliyoruz onları, meşale yerine kaldırılmış latalarla; ve dikiyoruz gözlerimizi yıldızına bu alınların
— oradayken yoksulluk içindeki bütün bir halk, kendi parıltısıyla giyimli, ve yetingen.

XI

Dipten gelme dalgalar gibi

çekiliyor ambarlara büyük ve bükülgen maden levhaları : kuru, titrek ve akıtan, tutsak edilmiş bütün bir gök aklanını.

Görmek için, gölgeye çekilmeli. Yoksa, hiç.

Hınçla sarı kent. Güneş deviriyor iç limanlara bir gök gürültüsü çıngarı. Bir kızartma balık gemisi akıyor o bozuk düzen

sokağın ucuna, ta öbür uçtan, tümsekleşerek, mezarların tozunda evcilleşen sokağın.

(Çünkü Mezarlıktır, orada, öyle yüksek saltanat süren, sünger taşından böğrüyle odalarla delik deşik, devekuşu sırtlarına benzer ağaçlar dikili.

XII

Bir papaz alayımız, kirecimiz var.
Ateşleri parıldıyor, görüyorum, bir Lehimciler çergisinin...

— Ölüleri tufanın, içleri temizlenmiş hayvanlar gibi,
bu çinko kutularda, taşıdığı Uluların, ki dönmüş gelirler
Belediyeden yeşil suyla kapanmış ana caddeden ağrı (ey işlenmiş bayraklar tırtıl sırtları gibi, ve altın püsküllere asılı bir karalar içindeki çocukluk !)
yığılmışlardır, bir ân için, kapalı alanında Çarşının
orada dik
ve diri
ve burcu burcu pirinç kokan eski bir çuvalla giyimli
bir zenci, ki kılları kara koyun yünündendir, büyüyor bir kavkının içinden haykıran yalvaç gibi — bulutlarla benekli gök bildirdiği sırada bu akşam için
bir başka yer sarsıntısını.

XIII

Balık başı sırıtıyor
memeleri arasında karnı deşik şişen kedinin — yeşil mi, mor mu ? — Balık pulu rengi tüy, zavallıca, yapışıyor,
emdiği perçem gibi bir pek yaşlı ve kemikli küçük kızın, cüzzamın ak ellerinde.
Pembe dişi köpek sürüklüyor, dilencinin sakalı altında, memelerin bütün etini. Ve şekerci kız
dövüşüyor
yaban arılarına karşı, ki uçuşları gündüzün ısırıklarına benziyor denizin sırtında. Bunu görüyor bir çocuk,
öyle güzel
ki artık kapatamaz parmaklarını... Ne var ki içilip fırlatılmış hindistancevizi, o yaygaracı kör kafa kurtulup omuzdan,
çeviriyor lağımdan geri
yağ ve sidikle sırmalı al suların parıltısını, sabunun örümcek ağı gibi dokuduğu.

*

Kızıl akikten rıhtım üstünde, bir Lidya kıralı gibi giyimli bir kız.

XIV

Besisuyu gidiyor sessizce ve dışarı çıkıyor incecik kıyılarından yaprağın.

Al sana samandan bir gökyüzü ki fırlatmalı oraya, ey fırlatış ! kolu şöyle bir çevirip çırayı !

Bense, çektim ayaklarımı.

Nerdesiniz ey dostlar, tanımadığım ?... Görmeyecek misiniz bunu da ?... çıtırtılı limanları, yumuşak bakırdan o güzel sularla, ziller ufalayan öğlenin deldiği yerde kuyusunun kızgınlığını... Ey bu saattir ki

sıcaktan kavrulmuş kentlerde, donmuş asmalar altındaki yapışkan avlularda, kapalı havuzlara akmaktadır su kirlenip bozularak

yeşil gülleriyle öğlenin... ve çıplak su benzemektedir etine bir düş meyvesinin, ve şurada yatmıştır Düşçü, ve tavana dikmiştir o savaşkan altın gözünü...

Ve Babalar okulundan dönen çocuk, sevgiyle yürüyüp sıcak ekmek kokulu duvarların sevgisi boyunca, döndüğü sokağın sonunda görüyor

bir balık mezatından daha bir uğultulu, ıssız denizi. Ve şeker fıçıları akıyor, büyük dallar çizip, petrolle boyalı pirit rıhtımlarında,

ve yüzülmüş hayvan taşıyıcı zenciler diz çöküyor çini döşemelerine Örnek Kasapevlerinin, indirirken bir kemik ve ıhlama yükünü,

ve kavşağında tunç Pazaryerinin, o balıklar asılan öfkeli yüksek konutun, ki şakıdığı duyuluyor demirden yaprağında, sarı pamuklu giyinmiş, tüysüz bir adam haykırıyor : Tanrıyım ben ! başkalarıysa deli bu !

ve öldürme tutkusuna kapılmış biri başlıyor yürümeğe Su Köşküne doğru üç balık topuyla pembe, yeşil, lacivert.

Bense çektim ayaklarımı.

XV

Çocukluk, canım benim, akşamı da çok sevdim ben çıkma saati.

Hizmetçilerimiz girdi taçyapraklarından içeri fistanlarının... ve donmuş saç örgütlerimiz altında, pancurlara yapışıp

gördük öyle pırıl pırıl, öyle çıplak, kaldırırlar kol ucunda yumuşak halkasını fistanın.

Annelerimiz inecek şimdi, Mademe-Lalie-otuyla kokulu... Boyunları güzel. Çık ileri ve söyle Annem en güzelleri ! — Duyuruyorum şimdiden

kolalı giysileri

ki sürüklüyorlar odalarda tatlı bir gökgürültüsünü... Ya ev ? Ev mi ?... dışarı çıkıyorlar ya !

İhtiyar bile bayılıyordu bendeki bir çift kaynana zırıltısına

ve sesler çıkarmama ellerimden tıpkı bir bezelye sarmaşığı, gilândin ve brezilya nohudu gibi.

Yaşlıları bizim oranın çeker bir iskemle avluya, punç içerler, irin rengi.

XVI

Yaşlıları bizim oranın çok erken kalktılar
açmaya pencere kanadını ve bakmaya göğe, renk değiştiren denize
ve adalara, diyerek ağaran tana bakılırsa hava güzel olacak bugün.

Hemen ardından gün doğdu ! ve çatıların sacı tutuşuyor esriklik içre, ve iskele tedirginliğe düşmüştür, ve gök coşkunluğa, ve Öykücü salıyor kendini uyanıklığa !

Deniz, adalar arasında, savurganlıkla pembedir; kıvancı tartışmaya gelir nesnedir, bir bakır bilezikler yayıyla ele geçirildi o !

Kıyılara koşuyor çocuklar, kıyılara koşuyor atlar !... kirpiklerini sayvanlar gibi götüren bir milyon çocuk... ve yüzücünün

bir bacağı ılık suda, ötekiyse bir serin akıntıda ağırlaşıyor; ve herdemtazeler, halfalar,
yeşil çiçekli deniz ısırganı ve bu salkımsaçak plealar, ki sakalıdır eski duvarların,

çılgına dönüyor çatılarda, olukların kıyısında,

çünkü bir rüzgâr, en soğuk rüzgârı yılın, kalkıyor da, mavileşen adalar arasından,
dalga dalga gelerek evlerimize, o düz mercan adacıklarına, akıyor ihtiyarın göğsüne
bez limandan o kıl dolu yere dek, iki meme arasındaki.

Ve gün başlamıştır, yeryüzü
yaşlı değil kahkaha atmayacak kadar ansızın...

*

O sırada merdivenden çıkıyor kahve kokusu.

XVII

«Siz saçımı düzeltmeye son verdiniz mi, ben de sizden tiksinmeye son vereceğim.»

Çocuk istiyor ki kapının basamağında tarasınlar saçını.

«Saçlarımı çekmeyin öyle. Yeter artık bana karışmanız. Düzeltmeyi bir bitirin, tiksineceğim sizden.»

Derken günün bilgeliği bir güzel ağaç biçimini alıyor

ve sallanan ağaç

yitirirken bir tutam kuş

deniz kulaklarına göğün öyle güzel, yeşil pullar kaplıyor ki su bitinde bulunur o yeşil ancak.

«Saçlarımı çekmeyin uzağa öyle...»

XVIII

Bırakın beni şimdi, gidiyorum tek başıma.
Dışarı çıkacağım, işim var çünkü bir böcek beni bekliyor konuşmak için. Sevinç duyuyorum
çok yüzeyli iri gözden köşeli, apansız, bir selvi meyvesi gibi.
Ya da bir anlaşmam var mavi damarlı taşlarla bunun için de bırakın beni,
oturup, dizlerimin dostluğunda.

CRUSOÉ'YE GÖRÜNTÜLER

ÇANLAR

Çıplak elli kocamış kişi,
insanlar arasına dönmüş Crusoé !
ağlardın, diye düşünüyorum, Abbaye kulelerinden, kabaran bir deniz gibi, boşanırken çanların hıçkırığı Kent üzerine...
Ey Soyulmuş !
Ağlardın düşünerek dalga siperlerini ay altında; en uzak kıyıların ıslıklarını; doğan ve boğulan yadırgı ezgileri kapalı kanadı altında gecenin,
benzeyen o ardarda çemberlere ki dalgalarıdır bir kavkının, büyüyüp artmasına gümbürtülerin deniz altında...

DUVAR

Duvarın yüzü karşıda, çemberini bozmak için düşünün.
Ama görüntü salıyor çığlığını.
Başın yağlı koltuğun bir koluna dayalı, dişlerini yokluyorsun dilinle yağ ve salça tadı kokuşuyor diş etlerinde.
Ve düşünüyorsun o senin adan üzerindeki saf bulutları, yeşil tan aydınlanırken gizemli suların koynunda.
Sürgündeki besisularının teri bu, hardalsı bitkilerin acı yağı, kekre sinsiliği etli sakız ağaçlarının ve mutluluk ekşiliği bir kara özün bakla türlerindeki.
Yaban balıdır bu karıncaların ölü ağaç içindeki geçeneklerde.
Yeşil bir meyve tadıdır, içtiğin tanla ekşiyen; alizelerin tuzuyla zenginleşmiş sütlü hava...
Sevinç ! ey kurtulmuş sevinç yukarlarında göğün ! Temiz keten bezleri ışıldıyor, görünmez kilise avluları çayırlarla bezenmiştir ve yerin yeşil tatları biçimlenip boyanıyor bir uzun günün yüzyılında...

Kayağantaş örtüyor çatılarını, ya da yasunların yetiştiği kiremit.

Baca deliklerinden boşalıyor solukları.

Yağlar!

Sıkışık erkeklerin kokusu, bir tatsız kanara kokusu gibi ! ekşi kokusu kadınların etekler altında !

Ey göğün üstündeki Kent !

Yağlar ! tutulmuş soluklar, ve dumanı pek bozuk bir kalabalığın — pislik kuşatıyor çünkü tüm kenti.

Üstüne dükkândaki çatı deliğinin — üstüne çöp tenekelerinin yoksullar evindeki — üstüne tayfalar mahallesindeki mavi şarap kokusunun — üstüne çeşmenin, ki hıçkırır yargı evi avlularında — üstüne yumuşak taştan yontuların ve üstüne başıboş köpeklerin — üstüne ıslık çalan küçük oğlanın, ve dilencinin, ki titrer yanakları çene çukurlarında,

üstüne sayrı, dişi kedinin, ki alnında üç kıvrım vardır, iniyor akşam, insanların dumanı içre...

— Kent ırmakla akıyor denize bir çıban gibi...

Crusoé ! bu akşam yakınında senin adanın, övecek denizi yakınlaşan gök, ve sessizlik artıracak haykırışını ıssız yıldızların.

Çek perdeleri; ışık yakma

Akşamdır işte senin adan üzerinde ve çevrede, şurda burda, denizin o kusursuz küpünün yuvarlaklaştığı her yerde; göz kapağı renginde akşamdır işte, dokunmuş yollarda gökle denizden.

Ne varsa tuzludur, ne varsa yapışkandır, ağırdır plâsmalar yaşayışınca.

Kuş sallanıyor kendi tüyünde, yağlı bir düş altında; oyuk meyve, böceklerle sağır, düşüyor koy sularına, araştırıp gürültüsünü.

Ada engin suların uyuyor yalağında, sıcak akıntılarla, yağlı balık sütleriyle yıkanmış, görkemli balçıklarla sarmaş dolaş.

Onu uzatıp yayan sakız ağaçları altında, çamur içindeki yavaş balıklar kabarcıklar saldı düz başlarıyla; ötekiler de yavaş, sürüngenler gibi alaca, gözetlemekte. — Üremiştir balçıklar — Dinle çıtırdadığını içleri oyuk hayvanların kabuklarında — Yeşil bir gök parçasında bir evecen duman var ki karmakarışık uçuşudur sivrisineklerin — Çekirgeler tatlı tatlı çağrışıyor yapraklar altında — Tatlı başka hayvanlarsa, dikkat kesilip akşama, daha duru bir ötüş içindedir yağmur haberlerinden sarı gırtlaklarını şişiren iki incinin yutulmasıdır bu...

Işıltılı ve dönüp duran suların ciyaklaması !

Çiçektaçları, menevişli ağızlar : uç veren ve gelişen yas ! Bunlar büyük, devingen çiçeklerdir yolculukta, her zaman canlı çiçeklerdir, durdurmayacaklardır büyümeyi dünyada...

Ey dolaşan esintilerin rengi durgun sularda,

kımıldayan hurmaların dalları !

Tek bir köpek havlayışı yok ötelerde belli eden kulübeyi; belli eden kulübeyi ve akşam dumanını ve üç kara taşı biber kokusu altında.

Ne var ki yarasalar kesip biçmede yumuşak akşamı küçük küçük çığlıklarla.

Sevinç ! ey kurtulmuş sevinç yukarlarında göğün !

Ordasın sen, Crusoé ! Ve yüzün sunulmuştur belirtilerine gecenin, tersine çevrilmiş bir el ayası gibi.

Güneşte gülmeler,

fildişi ! ürkek diz çöküşler, ellerse yeryüzü nesnelerinde...

Cuma ! ne yeşildi yaprak, ve gölgen ne yeni, uzun mu uzun eller toprağa doğru, yanında o suskun kişinin, kımıldatırken ışık altında mavi şırıltısını kolunun bacağının !

— Daha yeni armağan ettiler sana eski püskü bir kırmızı elbise. İçersin lâmba yağlarını ve yiyecek aşırırsın tel dolaptan; göz dikersin eteklerine ahçı kadının, ki yağlıdır ve balık kokar; bakar durursun uşaklık elbisenin bakırlarına, gözlerin sinsileşmiş, gülüşün hinoğluhin.

PAPAĞAN

Bu da başkası.

Yaşlı kadına vermişti bir kekeme denizci bunu, kadın da satmıştı. Çatı penceresinin yanındaki sahanlıktadır, günün dar sokaklar renginde kirli sisinin karanlığa karıştığı yerde.

Çifte bir çığlıkla, geceleyin, esenler seni, Crusoé, hani, çamurlarına bata çıka avlunun, geçidin kapısını iter ve lâmbanın iğreti yıldızını dikersin ya karşına. Başını çevirir bakışını çevirmek için. Lambalı kişi ! ne istersin ondan?... Bakarsın o göz kapağının bozuk çiçektozu altındaki yuvarlak göze; bakarsın ikinci çembere ölü besisuyunun bir halkası gibi. Ve dışkının suyuna batar sayrı tüy.

Üfle lambanı, ey düşkün ! Kuş salıyor çığlığını.

KEÇİ DERİSİNDEN ŞEMSİYE

Kül rengi toz kokusu içindedir, tavan arasındaki yüksek sekide. Üç bacaklı bir masa altındadır; içinde kedinin kumu bulunan sandıkla tüylerin tıkıldığı o çemberleri fırlamış fıçı arasında.

YAY

Ocağın ıslıklarına karşı, titreyerek dallı güllü kaftanının içinde, dalgalanışına bakıyorsun tatlı alev yüzgeçlerinin. — Ama bir çatırtı yarıyor şakıyan gölgeyi : yayındır, çivisinden boşanan. Açılıyor boydan boya gizli telinden, ölü bakla gibi ellerinde savaşkan ağacın.

ÇEKİRDEK

Bir çömleğe gömdün, keçi derisinden elbisende kalmış olan mor çekirdeği.

Çimlenmedi hiç.

KİTAP

Ve o zaman hangi inleyiş kimbilir ocağın ağzındaki, bir uzun yağmurlar akşamı yürürken kente doğru, kımıldatırdı yüreğinde karanlık doğuşunu dilin

«... Işıklı bir sürgün'ün — daha bir uzak şimdilik o gürleyen boradan — nice saklanır, Tanrım, önüme serdiğin yolları ?

«— Bir bu akşam kargaşasını mı bırakacaksın bana — tuttuktan sonra beni, bir upuzun gün, besleyip tuzuyla yalnızlığının,

tanık suskunluklarına, gölgene ve büyük patlayışlarına sesinin ?»

— Böyle sızıldanırdın, akşam kargaşasında.

Ne var ki loş pencerenin altında, karşıdaki duvar yüzünün önünde, diriltemezdin o yitik göz kamaşmasını,

o zaman, açıp Kitabı,

yapranmış bir parmak gezdirirdin öngörüler arasında, derken bakışlarını diker engine, beklerdin kalkış ânını, çıkmasını büyük yelin, ki söküp alacaktı bir çırpıda seni, bir tayfun gibi tıpkı, bulutları sıyırarak önünden gözlerindeki bekleyişin.

KIRALLAR GÖRKEMİ

BİR KIRALİÇENİN ÖVGÜSÜNE ŞİİR OKUYUŞ

I

«Yüksek barınağı semizliğin, ki yol alır istekleri oraya
bir dilsiz, tükrük yutucu savaşçılar ulusunun,
ey Kıraliçe! kabuğunu kır gözlerinin, bildir
ki senin omuzunda yaşar o !
ey Kıraliçe ! kabuğunu kır gözlerinin, iyicil ol bize, hoş karşıla
onurlu bir isteği, ey Kıraliçe ! yağ altındaki bir oyun gibi, çimmek isteğini bizlerin çırılçıplak Senin önünde,
biz delikanlıların !»

*

— Ama nerden girilir kim ne bilsin Gönlüne ?

II

Dedim, bir bir saymadan sanlarını parmaklarımla :
Ey rukulu Kıraliçe ! kabuk rengi koca gövde, ey bir sungu sofrası
gibi gövde ! ve benim yasamın sofrası !
Yaşça büyük ! ey bir ırmağın sırtından daha Erinçli, övüyoruz
bir görkemli ve kumral kılın süslemesini saklı böğrünü,
ki düşünü kurar elçi yola çıktı mı
en güzel elbisesiyle !»

•

— Ama nerden girilir kim ne bilsin Gönlüne ?

III

«Dedim ayrıca, gözlerimi yederek iki uysal dişi köpek gibi
Ey sağlam-Oturuşlu, ey Ağır ! barışçıl ve geniş ellerin
bir yaman palmiyeler yüküdür tıpkı dirliği üstünde bacaklarının,
yer yer, parıldar ve döner oralarda
ışıldayan kalkanı dizlerinin ! ve tek bir meyve sarkmak istemez bu yüce göbekle mühürlü kısır karından, saymazsak
kimbilir hangi gizli saptaki
başlarımızı !»

*

— Ama nerden girilir kim ne bilsin Gönlüne ?

IV

«Dedim daha, gözlerimi yederek bir yana çekilmiş delikanlılar gibi

Semizlikte yetkin Kıraliçe, kaldır

bu bacağı ötekinin üstünden; ve oradan armağan edip güzel kokusunu teninin,

ey Gönül-Okşayıcı ! ey Ilık, ey bir-parça-Nemli, ve Tatlı,

soyacaksın o yakan anısını biber tarlalarının ve kül-ağacı yetişen kumsalların ve misk keseli

hayvanların !»

•

— Ama nerden girilir kim ne bilsin Gönlüne?

V

«Ha Gereken ! ve Yalnız !... ola ki bu karnın üç kıvrımında barınır
bütün güvenliği ülkenin
ol kımıltısız ve berk, ol çiti gecesel korkularımızın !
Sapotilya meyvesi düşer bir buhur kokusunda : Onun, ki kımıldanır yapraklar arasında, Güneşin
çiçekleri ve altını var o tertemiz yıkanmış omuzun için
ve gelgitleri yöneten Ayın kendisidir egemen, ey Yasacı !
görkemli törenine aybaşılarının !»

•

— Ama nerden girilir kim ne bilsin Gönlüne?

PRENS DOSTLUĞU

I

Ve sen ey zayıflıkta yaraşmayan usun keskin ağzına, burun delikleri ince kişi aramızda, ey Pek-Zayıf ! ey Pek-İnce ! Özsözleriyle kuşanmış Prens sargılar altındaki bir ağaç gibi,

yeryüzünün o büyük kuraklık akşamlarında, yolculuğa çıkmış adamlar tartışırlarken bir takım us olaylarını büyük büyük küplere yaslanıp yolda, söz edildiğini duydum dünyanın bu geçesindeki senden; övgü hiç de zayıf değildi

«... Yeryüzü esintileriyle beslenmiş, en gösterişli imlerle çevrili ve çok önermelerden, çok düşünce ayrılıklarından söz eden, ey tuğ altındaki Prens, çiçekler açan sap gibi otun tepesinde (ve kuş sallanır o sapta ve bir sallantıdır bırakıp gider ya... o sensin, ey saçmalık içre Prens, güzellik altındaki bir delişmen koca kız gibi sallayan doğuşunun esintisinde kendini...),

«yeryüzü esintilerine uysal, ey tuğun ve görülmez düş belirtisinin altındaki Prens, ey sorguç altındaki Prens, doğuşunun belirtisini şakıyan kuş gibi,

«derim şunu, dinle şunu

«Sağaltıcısın sen ve Yardımcı Yargıçsın ve Büyücüsün us kaynaklarına ! İnsan yüreğindeki gücün bir yadırgı şeydir de, erincin aramızda büyüktür de ondan.

«Gördüm işareti alnında ve yerini düşündüm aramızda. Tut yüzünü aramızda, gör yüzünü gözlerimizde, ne soydansın bil gevşek değil, hayır, güçlü.

«Daha sana derim şunu Pek-Gönülçekici-İnsan, ey Alışkanlık-bilmeyen-aramızda, ey Aykırı ! belli bir şey, bakışının mührünü taşıyoruz biz; ve sana duyduğumuz pek büyük gereksinme bağlıyor bizi bu soluduğun yerlere, ve seninle olmaktan daha büyük bir erinç, bilmediğimiz... Susabilirsin aramızda, huyun öyleyse; ya da yapyalnız gitmeğe karar verebilirsin, huyun öyleyse istenmez orda olmaktan başka şey senden ! (Ve soyunu bilirsin şimdi)...»

•

— Kıraldan söz ediyorum, uykusuz gecelerimizin süsü, onursuz bilgenin onuru.

II

Böyle konuşarak, çene çalarak yerleştirirler ününü. Başka sesler de yükselir onun adına

«... Pek özentisiz insan aramızda; tasarılarında ağzı pek sıkı; kendisine karşı sert, ve susan, ve hiç barışmaya varmayan kendi kendisiyle, ama sıkıştırıp duran,

«dolaşan çiğ kireçten salonlarda, ve kızıştıran en yüksek noktasında ruhun pek büyük bir kavgayı... Tanla yatışan, ve tok gözlü, yakalayan burun deliklerinden bir görünmez hayvanı, tir tir titreyen... Az sonra belki, elleri boş, ilerleyen içirik kokulu gündüzde, ve besleyen açık düşüncelerini gündüzün ayranıyla...

«Öğleyin, boşaltan ateşini sarnıç ağızlarına, testiler gibi serin kızların ellerine... Ve bu akşam ilerleyen geniş ve çıplak yerlere, ve söyleyen geceleyin en güzel Prens şarkılarını saf incirlerle beslenmiş yarasalarımız için...»

Böyle konuşarak, çene çalarak... Başka sesler de yükselir onun adına

«... Kapanıp kalmış ağız ruhun yaprağı üzre !... Zayıf derler, koyup giderek bolluğu kırallık yatağında, ve zayıf hasırlarda bizim en ince kızlarımıza dadanıp, düşkünlüğünden uzakta yaşar o çılgın Kıraliçenin (bir karın gelgiti gibi tutkularına kapılmış Kıraliçenin); ve kimi kez götürüp bir ku-

maş parçasını yüzüne, açık ve sakıntılı düşüncelerini sorguya çeker, okur-yazar bir ulus gibi kıyısında korkunç çürümelerin... Başkaları ışıkta gördüler onu, kendi soluğunu kollarken, gözetleyen adam gibi bir yer arısını; ya da yerleşip mimozalı gölgeye, diyen biri gibi, yarı doğmuş aya «Getirsinler — uyanığım, hiç de uykum yok — getirsinler bana şu en eski Olaylar kitabını... Tarihten başka, kokusunu da severim o keçi derisinden yapılma büyük Kitapların (hiç de uykum yok).»

«... Alnının işareti altında böylece, ölümsüz gölgeler tutmuş kirpiklerini, sakalıysa bir bilgelik çiçektozuyla pudralı, arıları sezinlemiş Prens o pek kokulu, mor ağaçtan iskemlesinde, uyanık durur. Görevi bundadır işte. Ve başka şeyi de yoktur aramızda.»

Böyle konuşarak, çene çalarak, kuşatırlar adını. Bense, topladım da katırlarımı, o kızıl topraklar ülkesine, yurduna giriyorum. Sungularım var ona ve suskun bir kaç sözüm.

•

— Kıraldan söz ediyorum, uykusuz gecelerimizin süsü, onursuz bilgenin onuru.

III

Geleceğim gene her mevsim, elimde bir yeşil ve geveze kuş. Suskun Prense dost. Duyurulmuştur gelişim ırmak ağızlarına. Kıyı adamlarıyla bana bir mektup iletir

«Prens dostluğu ! Tez ol... Belki malı mülkü paylaşılacak. Güveniyse, yeğ tutulan bir yemek gibi... Bekliyeceğim seni her mevsim en yüksek kabarmasında denizin, tasarılarını soruşturarak o kıyı ve deniz adamlarından... Savaş, alışveriş, dinsel borçların temizlenmesi olağan nedenidir uzak gezilerin uzak, nedensiz gezileri seversin ya sen. Bilirim bu ruh işkencesini. Öğreteceğim sana kaynağını sendeki ağrının. Tez ol.

«Çoğaldı mı bilgin çoğalmadı mı, bunu da araştırmak düşüncesindeyim. Yolu üstünde bir kovanlı ağaç buldu mu bala hak kazanan biri gibi, devşireceğim ben de meyvesini bilgeliğinin; öğütünden yararlanacağım Yeryüzünün o büyük kuraklık akşamlarında, birtakım us olaylarından konuşacağız. İnandırıcı ve az güvenilir şeylerden. Ve göneneceğiz o bitmez istekleriyle usun... Ne var ki yol uzundur bir soydan ötekine başka işlerim var benimse. Tez ol ! bekliyorum seni !.. Tut yolunu bataklıkların ve kâfur ormanlarının.»

Böyle mektubu. Bir bilge mektubu. Yanıtımsa şu

«Saygı Prense adı altında ! İnsanın gidişi karanlık. Çok

değil üstünlüğe erişen. Yeryüzünün o büyük kuraklık akşamlarında, söz edildiğini duydum dünyanın bu geçesindeki senden, övgü hiç de zayıf değildi. Ulu bir ağacın gölgesi oluyor adın. Tozdan adamlara söz ettim ondan, yollarda ve serinlediler ondan.

«Diyeceğim şu da var sana

«Haberliyim bildirinden. Dostluksa gönenç vermiştir, bir hoş kokulu yapraklar armağanı gibi serinliyor yüreğim ondan... Deniz suyunu derinden ırmaklara süren Kuzey-Batı yelince (içme suyu bulmak içinse tâ akıntıların başına çıkmak gerekir), bir yazgı sana doğru götürüyor beni. Tez olacağım, çiğneyerek uyarıcı yaprağı.»

Böyle, yol alan mektubum. Şimdi beni bekler o, oturup gölgeye eşiğinde...

*

— Kıraldan söz ediyorum, uykusuz gecelerimizin süsü, onursuz bilgenin onuru.

IV

Oturmuş eşiğinde gölgeye, kupkuru böceklerin uğultusunda. (Kim susturulsun ister yapraklar altındaki bu övgü ?) Değil kısır eşiğinde, iyi sözcüklerle çiçeklenip daha çok, ve gülmesini bilerek iyi bir sözcükten,

oturmuş, iyi öğütlerle eşik oyunlarına, kaşıyarak bilgeliği ve yürek temizliğini baş mendili altında (ve sallama sırası onda zarı, aşığı, bilyeleri)

eşiğinde onu bir şaşırttım ki, gün batarken, arasında o yüksek, o bakırdan tükürük hokkalarının.

Ve yerinden kalktı işte ! Ve ayakta, atalarla ağır o süt çocuğu Kıraliçelerin, baştan başa altına bürünüp gelişimle, ve gerçekten inip bir basamağı, iki basamağı, belki daha çok, diyerek «Ey Yolcu...», hiç görmedim mi beni karşılamaya çıkışını ?... Ve okur-yazar kalabalığının üstünden, bir gülüşün sorgucu bana yol gösteriyor yanına varıncaya dek.

O sırada kadınlar oyun araçlarını, aşığı, zarı topladı «Yarın konuşuruz seni getiren nedenleri...»

Sonra muhafızlar geldi arkadan; yerlerine yerleşmişler, ve yıkanmışlar; gece kalmak üzere kadınlara peylenmişlerdi «Hoş bakıla çözük hayvanlara...»

Ve gece buralara alıştığımızdan erken gelmede. Hayvanlar böğürüyor aramızda. Kapılarımızın önündeki pek büyük alanlardan geçip gittiler bir patika boyunca. Serinliğin ayak izleri açıyor yollarını bize dek. Ve bir kımıltı başlıyor otun tepesinde. Arılar ayrılıyor mağaralardan aramak üzere en yüksek ağaçları ışıkta. Alınlarımız açıldı, kadınlarsa başlarının üstüne kaldırdılar saçlarını. Ve sesler gelip gidiyor akşamda. Yeryüzünün bütün sessiz yolları açık. Ezdik bu yağlı bitkileri. Irmak kabarcıklarla dolu, ve akşam kanatlarla dolu, gök bir gündüzsafasının pembe kökü renginde. Artık ne iş görmenin düşünüldüğü var ne sayı saymanın, ama güçsüzlük sarıyor en sağlamın üyelerini; bu saatten daha uzun saat görmedik biz...

Uzakta ak topraklı ülkeler, ya da kayağantaşlı. Düşük uygarlık insanları dolaşıyor dağlarda. Ve yönetim içredir ülke... Parlıyor Çatısının altında lâmba.

*

— Kıraldan söz ediyorum, uykusuz gecelerimizin süsü, onursuz bilgenin onuru.

Yendin ! yendin ! Ne güzeldi kan, ve el
ki silerdi bir kılıcı iki parmakla !... Önceydi
gökteki aylarca. Ve sıcak sarmıştı bizi. Aklıma geliyor o kaçışan kadınlar yeşil kuşlu kafeslerle; alay eden sakatlar; ve yuvarlanmış sessiz kişiler en büyük gölüne bu ülkenin...; çitler arkasından savuşan peygamber, tek gözlü bir deve üstünde...

Ve akşam boyu, dört bir yanına ateşlerin, sıraladılar en ustalarını
flâvta ve üçkenle bir şarkı çalabilenlerin.

Ve odun yığınları çöküyordu insan meyvesiyle yüklü. Ve çıplak yatıyordu Kırallar ölümün kokusunda. Ve yüksek ısı bırakınca kardeş küllerini,
biz de şu ak kemikleri topladık işte,
katkısız şarapta yüzen.

VELİAHTIN ŞARKISI

Onur veririm canlılara, aranızda yüzüm var.
Biri konuşuyor sağımda gürültüsüyle ruhunun,
biri de gemilere biniyor,
mızrağına dayanıyor Atlı su içmek üzere.
(Gölgeye çekin, eşiğine, boyalı iskemlesini yaşlının.)

*

Onur veririm canlılara, aranızda evincim var.
Deyin de kadınlara emzirsinler,
emzirsinler yeryüzünde şu incecik duman ağını...
Ve kişi yürür düşlerde ve yol alır denize doğru
ve duman yükselir kıyı burunlarından.

*

Onur veririm canlılara, aranızda evincim var.
Köpekler, hoşt! köpeklerim, sizleri ıslıklıyoruz...
Onurlarla yüklü ev de, sarı yıl da yapraklar arasındaki
ne az şeydir insanın yüreğinde bir düşündü mü
bütün yolları dünyanın besleniyor elimizde !

NİNNİ

İlkdoğan-Kız — asmakuşu mevsimi,
İlkdoğan-Kız — çiçekli darı,
Ve nice flüt mutfaklarda...
Uluları almış bir üzüntü
Kızlara kalınca yayları.

Toplanacak savaş kurulu,
Ve nice bilgi taraçalarda...
İlkdoğan-Kız, balkın üzüntüsü,
Tanrılar sarnıçlarda söylenir,
Susar mutfaklarda kadınlar.

Üzerdi rahiplerle kızlarını,
Üzerdi mühür muhafızlarını
Ve hesaplarını gök-bilimcinin
«Bozacak mısınız düzeni, sırayı ?»
İşte düzeltilmesi gereken yanlış.

Kıraliçenin tez kesilmiş sütünden,
Sütleğenin tez övülmüş sütüyle,

Dudak bükmeyin Ulular a artık
Darı üzerine, bal üzerine,
Dirilerin dilenme keşkülü üzerine...

Eşekçi ağlardı kaplamalar altında,
Bir elde kuş, bir elde ağustos böceği
«Güzel kafeslerim, güzel kafeslerim,
Ve tulumlarımın kar suyu
Ah ! kimin olacak, Ulular kızı ?»

*

Balsamlandı, yıkandı altında,
Kara taşlar içindeki mezara kondu;
Akikler yerine, güzel havada,
Cırcır böceği kafesleriyle
Ve sıkıntı güneşiyle Kıralların.

Eşekçi gitti, çıkageldi Kıral !
«Boyansın oda canlı bir renge
Ve erkek çiçek Kıraliçeler alnına...»
Gördüm, dedi asmakuşu, düşünü
Yaşı küçük yüz kıraliçenin.

Ağla, eşekçi, şakı, asmakuşu,
Kapalı kızlara küplerde
Bal içinde ağustos böceği gibi,
Cansız flütlere mutfaklarda
Ve taraçalardaki nice bilgiye.

*

Bir düş vardı, bir oğlak yalnız
— Aynı sütü emmiş bir kız bir oğlak —

Yalnız yaşlı bir Kadının sevgisi.
Altın iç donları papazlara gitti,
Ak yaşmaklarıysa yaşlı Kadına...

O pek yaşlı kadın balkondaki
Salıncaklı hezaren iskemlesinde,
Ve en güzel havada ölecek olan
Dış mahallesinde yeşil kilin...
«Şakıyın, Kırallar, doğacak oğulları !»

İrmik gibi ak salonlarda
Toprak ekmeklerini dizer Yazıcı.
Gene düzen bulur ulu Kitaplar.
Asmakuşu ve oğlak içinse
Bir göz atın Ahçıbaşına.

ANABASE

ŞARKI

Bir tay doğuyordu tunç yapraklar altında. Acı, etli meyveler koydu bir adam ellerimize. Yabancı. Geçiyordu. Ve gönlümü açan uğultusu başka illerin işte... «Esenliyorum sizi, kızım, en büyük ağacı altında yılın.»

•

Çünkü güneş giriyor Aslan Burcuna, Yabancıysa parmağını ölülerin ağzına koydu. Yabancı. Gülüyordu. Ve söz ediyor bize bir ottan. Ah ! nice bir esinti illerde ! O ne erinçtir öyle yollarımızda ! ne tatlıdır borazan bana, ve tuzağında kanadın o bilgili tüy !... Ruhum, yetişkin kız, bizimkilere benzemez halleriniz vardı sizin.»

•

Bir tay doğuyordu tunç yapraklar altında. Bu acı, etli meyveleri koydu bir adam ellerimize. Yabancı. Geçiyordu. Ve işte bir büyük gürültü bir tunç ağaçta. Zift ve güller, armağanı şarkının; Gök gürlemesi ve flütler odalarda ! Ah !

nice bir erinç yollarımızda, ah ! yıldaki nice bir öykü, ve Yabancı hep kendi halleriyle yeryüzünün tüm yollarında !...
«Esenliyorum sizi, kızım, en güzel elbisesi altında yılın.»

ANABASE

I

Üç büyük mevsim üzre yerleştim de yüzakıyla, iyice seziyorum o yasamı kurduğum yeri.

Sabahleyin silahlar da güzel deniz de. Atlarımıza verilmiş bademsiz yeryüzü

bu bozulmaz göğü sağlıyor bize. Ve güneşin hiç adı yok ya, aramızda gücü

ve deniz sabahleyin bir us büyüklenmesi gibi.

Ey güç, şakıyordun gececil yollarımızda !... Yalın sabah yarılarında ne biliriz düş üzerine, ağabeyimiz üzerine ?

Gene bir yıl aranızda ! Tohumun sahibi, tuzun sahibi, ve doğru teraziler üzerindeki devlet !

Seslenmiyeceğim bir karşıyaka adamlarına. Çizmeyeceğim büyük

kent mahallelerini bayırlar üzerine şekeriyle mercanların. Gene de istekliyim aranızda yaşamaya !

Eşiğinde çadırların tüm görkem ! gücüm aranızda ! ve bir tuz gibi katkısız düşünce açıyor oturumunu gündüzde.

•

Oysa pek sık uğruyordum kentine düşlerinizin ve ıssız pazarlarda ruhumun yalın ilişkilerine kalkışıyordum, aranızda görünmez ve rüzgârda bir diken ateşince sık.

Ey güç, şakıyordun göz kamaştırıcı yollarımızda !... «Tadındadır tuzun bütün us mızrakları... Tuzla canlandıracağım ölü ağızlarını isteğin !

Her kim ki, susuzluğu överek, içmemiştir suyunu kumların bir tolgadan,

ona az güvenirim ruh ilişkilerinde...» (Ve güneşin hiç adı yok ya, aramızda gücü.)

İnsanlar, her türlü tutum ve toz kişileri, alışveriş ve boşzaman kişileri, sınır kişileri ve başka yer kişileri, belleğinde bu ülkelerin ey ağırlıkları az kişiler; vadilerin ve yaylaların ve kıyılarımıza borçlu bu dünyadaki en yüksek bayırların kişileri; im ve tohum sezinleyiciler, ve Batı yellerinin günah çıkartıcıları; iz ve mevsim sürücüler, çadır toplayıcılar ağaran tanın ince yelinde; ey su gözleri arayıcılar kabuğu üstünde dünyanın; ey arayıcılar, ey bulucular nedenlerini başka yerlere gitmenin,

alıp satmazsınız en keskin tuzu, sabah sabah, sezinlenişinde kırallıkların ve dünya dumanlarına yüksek yüksek asılmış ölü suların, uyarırken sınırlarda sürgün davulları

esneyen sonsuzluğu kumlarda.

•

Yalın elbiseyle aranızda. Gene bir yıl aranızda. «Görkemim denizlerde, gücüm aranızda !

Bu yazgımıza adanmış esintisi başka kıyıların ve, taşıyan öteye zaman tohumlarını, kendi sivri ucu üzerindeki bir yüzyılın ışıltısı terazi kollarında...»

Asılmış bilgiler tuz buzullarına ! Şiirin kurulduğu alnımdaki duygun noktada, yazıya geçiriyorum bu bütün bir halk şarkısını, en esrik,

ölümsüz gemiler çekerek tersanelerimize !

II

Sık uğranmış ülkelerde en koyu sessizlikler, öğleyin çekirgeler uğrağı ülkelerde.

Yürüyorum, yürüyorsunuz yüksek bayırları oğulotlu bir ülkede, kurumaya serildiği Ulular çamaşırının.

Atlıyoruz elbisesi üzerinden Kıraliçenin, her yanı tenteneli iki çiğ renkte şeritle (ah ! kadın terindeki ekşi su nasıl da bilir leke bırakmayı bir elbiseye tam koltuk altında !).

Atlıyoruz elbisesi üzerinden Kızının, her yanı tenteneli iki çiğ renkte şeritle (ah ! kertenkelenin dili nasıl da topluyor karıncaları tam koltuk altında!).

Ve belki gün batmaz tek bir erkek bile yanmadan bir kadınla kızı uğruna.

Soysun ölülerin bilgiç gülüşü bu meyveleri bize !... Ne demek ! yok mu iyilik yaban gülü altındaki dünyada ?

Geliyor, dünyanın bu yakasından, büyük bir mor kötülük sular üstünde. Rüzgâr uyanıyor, deniz rüzgârı. Ve çamaşır gidiyor ! üstü başı yırtık bir papaz gibi...

III

Adam dışarı çıkıyor arpa biçmeye. Bilmiyorum çatımda hangi güçtür konuşan. Ve bu kırallar kapımda oturmuş işte. Ve Elçi yemek yiyor sofrasında Kıralların. (Buğdayımla beslesinler onları !) Ağırlıklar, ölçüler Denetleyici iniyor o tumturaklı ırmaklardan her türlü böcek kalıntılarıyla

ve sakalındaki saman dölütleriyle.

Git ! şaşıyoruz biz sana, Güneş ! Ne yalanlar söyledin bize !... Ayaklanmalar, geçimsizlikler kışkırtıcı ! hakaretler ve rezaletlerle beslenmiş, ey Sapan Atıcı ! bademini çatlat gözümün ! Yüreğim cıvıldadı sevinçten parlaklığında kirecin, kuş ötüyor «ey yaşlılık !...», yataklarındadır ırmaklar kadın çığlıkları gibi ve bu dünya daha güzel

kırmızıya boyanmış bir koç derisinden !

Ha ! öyküsü daha geniş duvarlarımızdaki bu yaprakların, ve su düşlerdekinden daha durulmuş, teşekkürler, teşekkürler olsun ona kendini kılmadığından bir düş ! Ruhuma yalanlar üşüşmüş, güzel konuşmağa yatkın bir yaman, bir ye-

ğin deniz gibi ! Ağır koku sarıyor beni. Ve kuşku yükseliyor gerçekliği üzre nesnelerin. Ama bir yeğleyen adam varsa hüznünü sevimliye, onu gündüze salsınlar, ve bana kalırsa öldürsünler onu, yoksa

kopar bir ayaklanma.

Daha doğrusu haber veriyoruz sana, Güzel Konuşmacı ! sayıya gelmez kazançlarımızı. Boğazlardaki suçlu denizler daha dar bir yargıdan taşımaz izler ! Ve bir şaraptan esriyen kişi, taşıyarak yavuz yüreğini ve bir kara sinekli çörek gibi vızıldayarak, şunları söylemeğe koyuluyor «... Güller, o lâl rengi zevk gönlümce engin yeryüzü, ama kim sınır çizecek bu akşam ona ?...» Ve filânca oğlu falanca, zavallı kişi,

geliyor erkine imlerin ve düşlerin.

«Çizin de yolları yürüyüp gitsin insanları her soyun, göstererek o sarı topuk rengini prensler, bakanlar, genizden sesli kaptanlar; büyük işler yapmış kimseler, düşlerinde şunu bunu görmüş kimseler... Kadın zevkine karşı yasalarından vazgeçti papaz hayvanlar uğruna. Dilbilimciyse tartışmalarına açık havada yer seçti. Terzi yaşlı bir ağaca asıyor pek güzel bir kadife elbiseyi. Ve belsoğukluğuna tutulmuş adam çamaşırını yıkıyor temiz suda. Dışkısını yakıyorlar sayrının ve kokusu ulaşıyor peykesindeki kürekçiye,

hoş geliyor ona bu.»

Adam dışarı çıkıyor arpa biçmeye. Ağır koku sarıyor beni, ve Cebel'dekinden daha temiz su çıkarıyor bu bir başka çağın gürültüsünü... En uzun gününde kel yılın, överek otlarla kaplı toprağı, bilmem ki ardımsıra hangi güçtür yürüyen. Ve kumun ve sidiğin ve topraktaki tuzun altındaki ölü-

lerden ekin zarı yapıldı da tanesi kuşlara verildi işte. Ve ruhum, uyanık ruhum bekliyor büyük gürültülerle kapılarında ölümün — Ama söyle Prense de sussun ucunda mızrağın aramızdaki

o at kafası!

IV

Budur gidişi dünyanın ve iyi şeylerden başka ne derim buna — Kurulması kentin. Taş ve tunç. Böğürtlen ateşleri tan ağarırken

soydu o büyük

yeşil ve yağlı taşları tıpkı temelleri gibi tapınakların, ayakyollarının,

ve denizde ulaşan gezgin dumanlarımıza gördü ki toprak, doruğa dek, görüntü değiştirmişti (açıktan görülmüş o geniş anız yanıklarıyla ve dağa döşenmiş su borularıyla).

Böylece kent kuruldu ve yerleştirildi sabah olunca dudaksı harfleriyle temiz bir adın. Konaklama yerleri kalkıyor tepelerden ! Ve bizler ki ordayız odun geçitleri üstünde,

çıplak başımızla ve çıplak ayaklarımızla serinliğinde dünyanın,

ne gülüyoruz, ne diye gülüyoruz, oturduğumuz yerden, karaya çıkmasına katırların, kızların ?

ve diyecek neyimiz var, tan ağardıktan beri, yelkenler altındaki bütün kalabalığa ? — Un taşımalar !... Ve İliyon'dan daha yüksek gemiler o göğün ak tavusunun altında,

aşınca su bölmesini, duruyordu
ölü bir eşeğin yüzdüğü bu ölü noktada. (Sorun yargı altına almak bu solgun, yazgısız, kendi besisularında ezilmiş çekirgeler rengindeki ırmağı.)

Karşı kıyının büyük, serin uğultusunda, demirciler ustasıdır ateşlerinin ! Kamçı şakırtıları boşanıyor yeni sokaklara kapalı felâket arabalarından. Ey katırlar, karanlıklarımız, o bakırdan kılıç altında ! yumruk düğümlü dört direngen kafa canlı bir demet oluyor gökte. Konut kurucular duruyor bir ağacın altında ve yeni düşünceler geliyor uslarına yer seçimi için. Yapıların amacını ve nasıl kurulacağını öğretiyorlar bana açık alnaç, dilsiz alnaç; kırmızı topraktan geçenekler, kara taştan girişler, ve kitaplıklara açık-gölgeli yüzme havuzları; eczacılık ürünlerine pek serin yapılar. Ve ıslık çalarak anahtarlarının içinde bankacılar geliyor sonra. Ve şimdiden adamın biri türkü söylüyordu tek başına, alınlarına Tanrılarının gizyazısını boyayan adamlardan biri. (Bu çöplük dolu mahallede her zaman böcek çıtırtıları !)... Ve yeri değil anlatmanın size bağlantı kurmamızı karşı kıyının adamlarıyla; tulumlar içinde sunulmuş suyu, atlıların ödünç verilişini liman çalışmalarına ve balık sikkesiyle borç ödemiş prensleri. (Maymunların ölümü gibi üzgün bir çocuk — bir büyük güzel kızın ablası — bize bir bıldırcın sunuyordu pembe atlas ayakkabısında.)

Yalnızlık ! O mavi yumurta büyük bir deniz kuşunun yumurtladığı, ve sabahleyin tıkanmış koylar altın limonlarla ! — Dündü bu dediğim ! Kuş uçtu gitti !

Yarınsa bayramlar, bağırtılar, badıç ağaçları dikili yollar ve taşıma işleri, götüren tana büyük parçalarını ölü palmiyelerin, yıkıntılarını dev kanatların Yarınsa bayramlar,

seçilmesi liman görevlilerinin, dış semtlerde ezgiler ve,
ılık kuluçkalığında boranın,
gölgeyle tolgalı sarı kent, pencerelerde kız donlarıyla.

*

Üçüncü kamer ayında, bekleyenler tepelerin doruklarında katladılar çadırlarını. Bir kadın gövdesi yakıldı kumlarda. Ve bir adam ilerledi girişine Çölün — babasının mesleği şişeler alım-satımı.

V

Karışmış ruhum için uzak işlere, köpek havlamalarıyla canlanmış kentlerin o yüz ateşi...

Yalnızlık ! delidolu yanlılarımız çok övüyordu bizim tutumlarımızı, ama düşüncelerimiz şimdilik başka duvarlar altında konaklıyordu

«Hiç kimseye beklesin demedim... İğreniyorum hepinizden tatlılıkla... Hem ne demeli bu bizden çıkardığınız şarkıya ?...»

Ölü Denizlere götürülecek bir görüntü kalabalığının sürücüsü, gözlerimizi yıkayacak gece suyu nerde bulunur ?

Yalnızlık !... Yıldız sürüleri geçiyor kıyısından dünyanın, mutfaklara katarak evcil bir yıldızı.

Birleşik Kıralları göğün savaş sürdürüyor çatımda ve, o yukarıların efendileri, yerleştiriyor tepeme otağlarını.

Bir başıma gideyim esintileriyle gecenin, yergici Prensler arasında, Biélide yıldızlarının düşüşü arasında !...

Sessizce bitişmiş ruh ölülerin ziftine ! İğnelerle dikilmiş göz kapaklarımız ! övülmüş bekleyiş kirpiklerimizin altında !

Gece veriyor sütünü, iyi sakınmalı bundan, ve baldan bir parmak gezinmeli dudaklarında savurganın

«... Kadının meyvesi, ey Sabâlı !...» Ele vererek en az kanağan ruhu ve kalkıp o yalın vebalarından gecenin,

doğrulacağım düşüncelerimde etkinliğine karşı düşün
geçip gideceğim yaban kazlarıyla, yavan kokusunda saba-
hın !...

— Ha ! karangu olmakla yıldız hizmetçiler mahallesin-
de, bilir miydik ki çoktandır bir sürü yeni mızrak

kovalıyordu çölde Yazın silis tuzlarını ? «Anlatıyordun,
Tan...» Ölü Denizlerin kıyılarında suyla kutsanış !

Sonsuz mevsim içre çırılçıplak yatanlar kalabalıkla kalk-
tılar toprakta — kalabalıkla kalktılar ve çığrıştılar

zırvadır diye bu dünya !... İhtiyar göz kapaklarını kımıl-
datıyor sarı ışıkta; tırmağının üstünde geriniyor kadın;

ve yapış yapış tay koyuyor tüylü çenesini çocuğun eline,
daha bir gözünü patlatmayı düşünmeyen çocuğun...

«Yalnızlık ! Hiç kimseye beklesin demedim... Canım is-
tedi mi gideceğim oraya...» — Ve giyinip kuşanmış Yabancı

yeni düşüncelerini, yandaşlardan oluyor gene sessizlik
yollarında gözü bir tükrükle dolu,

kendisinde yok artık insan özü. Topraksa kanatlı tohum-
larıyla, kendi tasarılarındaki bir ozan gibi, yolculuktadır...

VI

Büyük, savaşsever hükümetlerimizin biz Ululari, bir esintiye bürünmüş güzel kokulu kızlarımızla, o kumaşlarla, yerleştirdik yüksek yere mutluluk tuzaklarımızı.

Bolluk ve erinç, mutluluk ! Daha uzun süre bardaklarımız, ki içerlerinde buz şakıyabilirdi Memnon gibi...

Ve yolundan şaşırtıp bir şimşekler çatışmasını taraça köşelerinde, görevli kızların ellerindeki büyük altın tepsilerden, biçerlerdi dünyanın sınırlarındaki kumların boğuntusunu.

Bu bir esintiler yılıydı Batıdan gelen ve, karataştan safrayla dolu çatılarımızda. kendilerini enginin tadına vermiş bir canlı yelkenler söyleşisiydi. Deniz burunları boyunca atlılar, baskınına uğrayıp ışık saçan kartalların ve mızraklar ucunda besleyerek o yalın sert değişimini güzel havanın, denizlerde yayıyorlardı bir kızgın olayı

Elbette ! insanlar için bir öykü, insanlar için bir güç şarkısı, bir deniz ürperişi gibi demirden bir ağaçta !... başka kıyılar üzre verilmiş yasalar, ve kadın kadına evlilikler kokuşmuş topluluklarda; güneş baskını altında haraç mezat satılmış büyük ülkeler, barışa kavuşmuş yüksek yaylalar ve güllerin görkemli kokusunda satışa çıkarılmış iller...

Onlar ki doğarlarken hiç sezmediler böyle bir koru, ne işleri var aramızda ? ve olacak şey midir canlılara ilgi kur-

maları ? «Yokluğa egemen olmak sizin işiniz, benim değil...» Biz ki oradaydık, olağanüstü raslantılar ürettik sınırlarda, ve taşıyarak bizi eylemlerimizde ta sonuna güçlerimizin, aranızda sevincimiz pek büyük bir sevinç oldu

«Tanıyorum yamaçlarda yerleşmiş bu soyu ekin tarlalarında atlarından inmiş bu adamları. Varın deyin onlara sonsuz tehlikesi koşuyor bizimle ! ölçüsüz ve sayısız eylemlerin, güçlü ve savurgan istemlerin ve bağdaki bir salkım gibi yetkindir insanın gücü... Varın ve deyin iyice yavuzluk alışkanlıklarımız, yetingen ve yüğrük atlarımız nal çivileri üstünde başkaldırmanın ve sezilmiş tolgalarımız günün çılgınlığınca... O tükenmiş ülkelerde alışkılara yeniden kavuşulsun da, ötücü kuşlar gibi kafeslere konulup bir araya getirilsin de nice bir aile, görün bizi, davranış biçimlerimizde, ulusları büyük sundurmalar altına devşirici bizleri, biz mühür okuyucuları yüksek sesle, ve altında yasalarımızın bütün dilleri konuşan yirmi halkı...

«Ve bilirsiniz çoktandır öyküsünü zevklerinin ölümsüz yollardaki yoksul kaptanları, bizi esenlemeye gelen kalabalık ünlüleri, yılın bütün erkek topluluğunu değnekler üstündeki tanrılarıyla, ve Kuzey kumlarındaki düşük prensleri, inançlarının güvencesini bize dağıtan haraç ödeyici kızlarını, ve diyen Efendiyi malıma güvenirim ben...

«Ya da anlatırsınız onlara barış olaylarını yağmalanmış mutluluk ülkelerinde bir çarşı ve ergen kadınlar kokusunu, palmiyeler altında ellenilmiş o sarı sikkeleri, yalın damgayı, ve yürüyen toplulukları keskin baharat üzre — asker vakıflarını, büyük etki alışverişlerini ırmak sakallarında, kızlarının eşiğine kurulmuş güçlü bir komşunun sungusunu ve karşılıklı bildirileri altın varaklar üstünde, dostluk ve sınır çizme anlaşmalarını, halktan halka sözleşmeleri ırmak bentleri için, ve toplanmış vergileri esrik ülkelerde ! (sarnıçlar, ambarlar, atlılar için yapılar kuruluşunu — çiğ mavi kaplamaları ve pembe tuğladan yolları — kumaş yay-

maları boş zamanlarda, ballı gül reçellerini ve bizim için doğan tayı ağırlıklarında ordunun — kumaş yaymaları boş zamanlarda, ve, aynalarında düşlerimizin, kılıçlar paslandıran denizi, ve çıkışı, bir akşam üstü, kıyı illerine, işten güçten uzak yurtlarımıza doğru ve kokular sürünmüş

kızlarımıza doğru, ki bir esintiyle yatıştıracaklar bizleri, bu kumaşları...)»

— Böyle arasıra eşiklerimiz doluştu bir yadırgı yazgıyla ve, evecen adımlarında günün, dünyanın bu geçesinden, en geniş, gücün bırakıp gittiği yerde her akşam, bütün bir defneler dulluğuyla !

Ama akşam, bir menekşe ve kil kokusu, kadınlarımızın kızları elinde, görmeğe geliyordu bizleri yerleşme ve varlıklanma tasarılarımızda

ve durgun yeller konuk ediyordu ıssız körfezlerin dibinde.

VII

Yerleşip kalmıyacağız bu sarı topraklarda, zevkimizde...

İmparatorluktan daha engin Yaz asıyor uzayın levhalarına kat kat iklimler. Engin toprak dopdolu yuvarlıyor harmanında solgun korunu küller altına. — Kükürtle bal renginde, ölümsüz nesneler renginde, o bütün otlarla kaplı yeryüzü tutuşup samanlarında başka kışın — ve yeşil süngerinden tek bir ağacın gök çekiyor mor özsuyunu.

Mikalı taşlardan bir yer ! Yok yalın bir çekirdek sakallarında yelin. Ve ışık bir yağ gibi. — Yarığından göz kapaklarının tepeler zincirine katarak kendimi, biliyorum solungaçlarla benekli taşı, oğullarını sessizliğin ışık kovanlarında; ve kaygılanıyor gönlüm bir çekirgeler topluluğundan...

Mor yara izleriyle dikili, kırkım altında tatlı, dişi develer, o tepeler yürüsün gitsin ürünleri altında ekili göğün — gitsin ovanın solgun kızışmaları üstünde sessizce; ve çökerek sonunda, düş dumanları içinde, ölü toprak tozlarıyla halkların ortadan kalktığı yerde.

Bunlar büyük, düz çizgiler ki gider mavileşmelerine var olmayan bağların. Toprak ikide bir büyütür orda bora me-

nekşelerini : ve bu kum dumanlarını ki kalkarlar ölü ırmaklar yerine, etekleri gibi yol alan yüzyılların...

Daha alçak sesle ölüler için, daha alçak sesle gündüzde. İnsan yüreğindeki bunca tatlılık yanılabilir mi bulmakta ölçüsünü ?... «Sana söylüyorum, ruhum ! — büsbütün karanlığa gömülmüş ruhum bir at kokusundan !» Ve birtakım büyük kara kuşları, Batıya yol alırken, benziyorlar o bizim deniz kuşlarımıza.

Öyle solgun göğün doğusunda, mühürlü bir kutsal yer gibi çamaşırlarıyla körün, düzenleniyor durgun bulutlar, döndükleri yerde kâfurdan ve boynuzdan yengeçburçlarının ... Bir esintinin bizimle tartıştığı dumanlar ! yeryüzü her şeyi bekliyor o böcekten sakallarına, yeryüzü yaratıyor tansıklar !...

Ve öğleyin, hünnap ağacı bir çatlatınca temelini mezarların, göz kapaklarını örtüyor insan ve serinletiyor ensesini çağlarda... Ölü tozların yerinde düş atlıları, ey gereksiz yollar ki bir esinti taraz taraz uçurur bizlere dek ! nerde bulunur, nerde bulunur saklayacak savaşçılar düğünlerindeki ırmakları ?

Yeryüzünde yürüyen o büyük suların uğultusuyla, bütün tuzu yeryüzünün titreşiyor düşlerde. Ve apansız, ah ! apansız ne istiyor bizden bu sesler ? Kaldırın bir aynalar halkını ırmakların kemik yığınlarında, yeniden yargılansınlar yüzyılların bileliğinde ! Kaldırın övüncüme taşları, kaldırın sessizliğe taşları, ve korunmasına bu yerlerin yeşil tunçtan atlıları sınırsız yollarda !...

(Yüzümden gölgesi geçiyor büyük bir kuşun.)

VIII

Kısrak satışları üstüne yasalar. Gezgin yasalar. Ve biz kendimiz. (İnsanların rengi.)

Yoldaşlarımız bu yüksek, yol alan kasırgalar, yürüyen su saatleri yeryüzünde,

ve görkemli sağnaklar, şaşırtıcı bir özden, tozlar ve böceklerle dokunmuş, kovalayan halklarımızı kumlarda vergi yükümlülüğü gibi.

(Yüreklerimiz oranında tükendi gitti nice bir yokluk !)

•

İlerleme verimsiz olmadı koşumsuz hayvanların yürüyüşünde (ağabey gözlü temiz atlarımızın), üstlenilmiş çok şey ruhun karanlıkları üzre — dinlenceli çok şey ruhun sınırları üzre — sapan ıslıklarında büyük Selösid öyküleri ve açıklamalara bırakılmış yeryüzü...

Başka şey bu gölgeler — yeryüzüne karşı gökyüzü yolsuzluğu...

Arasıra kinlerin isketeler gibi şakıdığı kimi insan soyları

içindeki atlılar, kaldıracak mıyız kırbacı mutluluğun iğdiş sözcüklerine ? — İnsan, tart buğdaya vurulmuş ağırlığını. Benim ülkem değil böyle bir ülke. Dünya bana ne verdi bu ot kımıltısından başka ?...

•

Kuru Ağacın dediği yere değin
ve bana gösteriyor aç şimşek bu Batı illerini.
Ama ötededir en büyük dinlenceler, ve bir büyük
anısız otlar ülkesinde, ilintisiz ve kutlanmasız, ateş ve tan çeşnisi olmayan yıl. (Kurban edilişi sabahta bir kara koyun yüreğinin.)

•

Yolları dünyanın, biri sizleri izler. Yeryüzünün bütün imleri üzre yetke.
Sen ey sarı rüzgârdaki yolcu, ruh tadı !... ve tohumunda, dersin, hint sarmaşığının, ezsinler onu ! esritici erdemler var.

•

Büyük bir yavuzluk ilkesi buyuruyordu törelerimize.

IX

Uzun bir süreden beri gidiyorduk ya Batıya, ne biliyorduk ölümlü

şeyler üstüne ?... Ve ayaklarımızda ilk dumanlar apansız.

— Genç kadınlar ! ve havası bir ülkenin burcu burcu onlarla yalnız

*

«... Bildiriyorum sana zamanlarını bir büyük sıcaklığın ve farfara dulları bir ölüler yok olması üstüne.

Onlar ki kocadılar bakımı ve kullanımında sessizliğin, oturup yükseklerde, baktılar uzun uzun kumlara

ve göz alıcılığına gündüzün yabancı koylarda;

ama kadınların böğründe zevk oluşuyor, ve kadın gövdelerimizde var gibi bir maya kara üzümden, ve soluk aldıracak vakit yok kendimize.

'riyorum sana zamanlarını bir büyük kayırmaklar mutluluğunu düşlerimizde.

'ilirler kaynakları bizimledirler bu sürgünde;

onlar ki bilirler kaynakları diyecekler akşam üzeri bize
sıkarak hangi eller altında böğürlerimizin asmasını
bir tükrükle dolar gövdelerimiz ? (Ve kadın yatmıştır erkekle ot içine; ayağa kalkar, gövdesinin çizgilerine çekidüzen verir, ve çekirge uçup gider mavi kanadıyla.)

«... Bildiriyorum sana zamanlarını bir büyük sıcaklığın, aynı yolla gece de, köpek havlayışları altında, çıkarıyor zevkini kadınların böğründen.
Ama Yabancı yaşıyor altında çadırının, saygı görüp sütlerle, meyvelerle. Kendisine temiz su getiriyorlar
yıkaması için ağzını, yüzünü ve erkeklik organını.
Onu geceleyin iri, kısrağımsı kısır kadınlara çekiyorlar (ha ! gündüzde en gececil !). Ve belki benden de çıkaracak zevkini. (Tavırları nedir bilemem kadınlarla oldu mu.)

«...Bildiriyorum sana zamanlarını bir büyük kayırmanın ve kaynaklar mutluluğunu düşlerimizde.
Aç ağzımı ışıkta, bir bal yeri gibi arasında kayaların, ve kovulmuş olayım varsa kusurum ! yoksa
gideyim çadır altına, gideyim çıplak, yanına testinin, çadır altına,
ve mezar köşesine yoldaş olan beni dilsiz göreceksin çok zaman ağaç-kızı altında damarlarımın... Bir üsteleme yatağı çadır altında, yeşil yıldız testide, ve olayım gücünün altında ! çadırın altında hiç bir hizmetçi serin su testisinden başka ! (Bilirim çıkmayı erkence uyarmadan yeşil yıldızı, eşikte çekirgeyi ve havlamasını tüm yeryüzü köpeklerinin.)
Bildiriyorum sana zamanlarını bir büyük kayırmanın ve mutluluğunu akşamın ölümlü göz kapaklarımız altında...

ama şimdi gene gündür başlayan !»

•

— ve dinelip gündüzün parlak dilimi üstünde, ölümden daha duru bir ülkenin eşiğinde,

kızlar işiyordu sıyırıp boyalı bezini fistanlarının.

X

Seç kocaman bir şapka, ayartıcı şeritiyle. Bir yüzyıldan çekiliyor göz ruh taşralarına. Çiğ tebeşir kapısından görülüyor ovadaki şeyler canlı şeyler, ey üstün şeyler !

tay kurban edişler çocuk sinleri üstünde, arınması dulların güller içinde ve birikişleri yeşil kuşların avlularda yaşlılar onuruna;

görülesi, işitilesi çok şey yeryüzünde, canlı şeyler aramızda !

bayram törenleri açık havada yıldönümleri için büyük ağaçların ve saygı göstermeler bir su birikintisine topluca; kesin değirmilikte, kara taşlardan armağan yazıları, su kaynakları bulmalar ıssız yerlerde, kumaş adamalar tanrıya, sırıklar ucunda, yaklaşırken geçitlere, ve yaman alkış haykı-haykırışları, duvarlar altında, erginlerin sakatlanışına güneşte, halka gösterilişine düğün çamaşırlarının !

daha nice şeyler yukarsında şakaklarımızın hayvan yaralarının tımarı dış mahallelerde, kaynaşması insanların kırkımcıları, kuyucuları ve iğdişçileri karşılarken; ekin biçmelerin yelinde açıktan kazançlar ve havalandırılışı otların, dirgen uçlarıyla, dam üstlerinde; yapılışı surların pembe ve

pişmiş topraktan, et kurutma yerlerinin sundurmalarda, papazlara, kaptanlara yarar geçeneklerin; uçsuz bucaksız baytar avluları; bakım çalışmaları katırcılara yarar yollarda, boğazlardaki zikzak yollarda; boş yerlere ev kurmalar hacılar için; kervan gelişleriyle ilgili yazışmalar ve kollayıcılık izinleri sarraf mahallelerinde; doğan halk sevgileri saçak altında, kızartma kapları önünde; protesto edişler alacak senetlerini; ortadan kaldırışlar akşar hayvanları, ak kurtları yer altındaki, böğürtlen ve diken ateşlerini ölümün kirlettiği yerlerde, yapımı bir güzel ekmeğin arpa ve susamdan; ya da kızıl buğdaydan; ve her yerde insanların dumanı...

ha ! insanların her türü kendi yolları ve tutumlarında böcekler, su yemişleri yiyiciler; yakılar, zenginlikler taşıyıcılar ! çiftçi ve soylu genç, iğneci ve tuzcu; baç alımcı, demirci; şeker, tarçın, kalp gümüşten su bardakları ve boynuzdan lâmba satıcılar; yontan kimse deriden bir elbise, ağaç içine sandal ayakkabılar ve zeytin biçimi düğmeler; süren kimse toprağı; ve mesleği olmayan kişi doğanlı kişi, flütlü kişi, arılı kişi; keyiflenen kimse sesinin çınlayışından, iş edinen kimse bir yeşil taşa bakmayı; yakan, keyfi için ağaç kabuklarından bir ateşi damında; seren, toprakta kokulu yapraklardan bir döşek, orda yatan ve dinlenen; yeşil çiniden nakışlar düşünen kaynak suyu havuzlarına; ve yolculuklar etmiş kimse ve yeniden çıkmayı kuran; yaşamış kimse yaman yağmurlu bir ülkede; oynayan zarlar, aşıklar, hokkabazlık oyunları; ya da yaymış olan yere hesap çizelgelerini; görüşleri olan kimse bir su kabağını kullanmadı; sürükleyen kimse ölü bir kartalı bir dallar yükü gibi ardında (ve oklara takılmak üzre verilmiştir tüy, satılmamıştır), devşiren kimse bir odun gemisinden çiçektozunu (ve zevkim, der, bu sarı renkte); yiyen kimse çörekler, kurma kurtları, ağaççilekleri; seven kimse tadını tarhun otunun; gören kimse düşünü bir biberin; dahası çiğneyen kimse bir taşıl zamkı, götüren bir deniz kabuğunu kulağına, ve sezen

kimse bir deha kokusunu yeni kırıklarında taşın; geçiren kimse aklından kadın tenini, kösnücül kişi; gören kimse ruhunu bir çeliğin ışıltısında; görgülü kişi bilimlerde, özel-adlar-araştırmada; saygın kişi öğütlerde, adlandıran kimse pınarları, iskemleler armağan eden ağaçlara altına, bilgeler için de boyanmış yünlü giysiler; ve mühürleten yol kavşaklarını pek büyük tunç kâselerle susuzluğa karşı; dahası, hiçbir şey yapmayan kimse, ne idiği belirsiz kişi davranışlarından, ve daha niceleri ! bıldırcın toplayıcılar yer kıvrımlarında, devşiren kimseler çalılıklardan yeşil benekli yumurtalar, atlarından inen kimseler toplamak için öteberiler, akikler, soluk mavi bir taş ki yontarlar girişinde dış mahallelerin (kutular, enfiyelikler, süs iğneleri ya da inmelilerin elden ele yuvarladıkları toplar biçiminde); boyayan kimseler ıslık çalarak çekmeceler açık havada, fildişinden değnekli kişi, hezaren iskemleli kişi, süslenmiş keşiş kız elleriyle ve salıverilen asker ki dikti mızrağını eşiğinin üstüne bir maymunu bağlamak için... ha ! insanların her türü kendi yolları ve tutumlarında, ve apansız ! çıkıp ortaya akşamlık giysileriyle ve çepçevre kesip atarak öncelikli tüm soruları, yer alan Öykücü sakız ağacının dibinde...

Ey alandaki soykütükleri bilgini ! ne kadar aile ve soyzincirleri öyküsü ? — ve kavrasın ölüm diriyi, denildiği gibi çizelgelerinde yasacının, görmediysem her şeyi kendi gölgesinde ve çağına yaraşır kitap ve yıllık ambarlarını, gökbilimcinin mağazalarını ve güzelliğini bir gömütlükler yerinin, pek eski tapınaklarda palmiyeler altındaki, bulunduğu bir katırın, üç aktavuğun — ve gözümün alanından ötede, gizli bir çok eylemi yolda aklımdan çıkmış olan haberler üzerine kaldırılmış konaklama yerlerini, tepelerde halkların yüzsüzlüklerini ve çaylardan geçişleri tulumlar üstünde; bağlılık mektupları taşıyan atlıları, kurulmuş pusuyu bağlarda, girişimlerini yağmacıların boğaz diplerinde ve tarlalar ara-

sında manevraları bir kadın kaçırmak için, pazarlıkları ve kötülük tuzaklarını, ormanda hayvanların çiftleşmesini çocuk gözleri önünde, ve iyileşmesini yalvaçların ahırlarda, dilsiz konuşmalarını iki kişinin bir ağaç altında...

ama yeryüzündeki insan eylemlerinden yukarda, nice yol alan simgeyi, nice yol alan tohumu, ve mayasızlığında güzel havanın, büyük bir yeryüzü esintisinde, bütün ekin-biçmelerin tüyünü !...

o dişi yıldızlı akşam saatine, göğün yukarlarında yalın ve rehinli şeye değin...

Ekime elverişli toprağı düş'ün ! Söz eden kim kurmaktan ? — Gördüm engin uzaklıklarla bölünmüş yeryüzünü ve düşüncem denizciden alınma değil.

ŞARKI

Atım durmuş kumrular dolu bir ağacın altında, öyle pürüzsüz bir ıslık çalıyorum ki, hiç bir sözü tutmaz oluyor kıyılarına karşı bütün bu akarsular. (Canlı yapraklar övünç imgesidir sabahta)...

*

Ve üzgün olsa da kişi, gün doğmadan kalkıyor ve çekine çekine ilgi kuruyor yaşlı bir ağaçla, çenesini son yıldıza dayayıp, görüyor aç göğün dibinde sevince dönüşen o büyük, duru şeyleri...

*

Atım durdu kuğuran ağacın altında, daha da pürüzsüz bir ıslık çalıyorum... Ve erinç onlarla olsun, öleceklerse, ki hiç görmediler bu günü. Ama kardeşim ozandan haberler var. Pek tatlı bir şey yazdı gene. Ve bir iki bilen oldu bunu...

SÜRGÜN

I

Kumlara açık kapılar, sürgüne açık kapılar,
Anahtarlar fener bekçilerinde, ve çiğnenmiş güneş eşik taşında
Bıraksanız ya bana, ev sahibim, kumlar içindeki cam evinizi...
Alçıdan yaz kargı demirlerini bilemektedir yaralarımızın içinde,
Seçiyorum bir tutuşmuş ve geçersiz yer mevsimlerin kemik yığını gibi,
Ve, bu dünyanın bütün kumsallarında, tüten tanrının ruhu bırakıp gidiyor yanmaz yatağını.
Kasınmaları şimşeğin sevince boğmak içindir Tourida Prenslerini.

II

Adanmadı hiç bir kıyıya, verilmedi hiç bir sayfaya bu şarkının katkısız girişi...

Kimileri kavrıyor tapınaklarda boyalı boynuzunu sunakların

Övüncüm kumlardadır ! övüncüm kumlardadır !... Ve yanılmak değil bu, ey Yabancı,

En çıplak harmana can atmak devşirmek için kumullarında sürgünün yoktan doğma bir büyük şiir, yoktan olma bir büyük şiir...

Vınlayın, ey dünyadaki sapanlar, ötün, ey kavkılar su yüzlerinde !

Kurdum uçurum üstüne serpintiyi de, kumların dumanını da. Sarnıçlarda ve çukur teknelerde yatacağım,

Yücelik zevkinin bulunduğu boş ve yavan her yerde.

«... Daha az meltem okşardı Jules'ler soyunu; daha az bağlaşma bulunurdu yüce papazlık kastlarında.

Gittiği yere şarkılarına kumların gidiyor sürgün Prensleri,

Yükseğe gerilmiş olduğu yere yelkenlerin, gidiyor döküntü daha ipeksi bir çalgıcı düşünden,

Olduğu yerde büyük savaş eylemlerinin, ağarmış çoktan eşeğin çene kemiği,

Ve çepçevre deniz yuvarlıyor çene kemiklerinden gürültüsünü kumsallar üstünde,

Ve dünyada her şey ona boş olsa gerek, bunun için bir akşam üstü, dünyanın kıyısında, anlattılar bize

Yel milislerini sürgün kumlarında...»

Bilgeliği köpüğün, ey usun vebaları tuz ve kireç şerbetinin çıtırtısında !

Bir bilgi vuruyor bana ruh ayaklanmalarından... Rüzgâr anlatıyor bize korsanlıklarını, rüzgâr anlatıyor bize küçümseyişlerini !

Atlı gibi, elde ip, başlangıcında çölün,

Atılışlarını gözetliyorum en engin düzlükte en zengin belirtilerin.

Ve bizim için sabah falcı parmağını geçiriyor kutlu yazıtlar arasından.

Dünden değildir sürgün ' dünden değildir sürgün ! «Ey izler, ey öncüller»,

Der kumlar arasında Yabancı, «yeni her şey dünyada bana !...» Ve şarkısının doğuşu daha az yabancı değil kendine.

III

«... Orda hep bu yaygara vardı, orda hep bu parlama vardı,

Ve süren büyük bir savaş başarısı gibi dünyada, göçen halklar sayımı gibi, bir imparatorluklar kuruluşu gibi gürültüsü patırtısında askerin, ha ! bir dudaklar kabarışı gibi büyük Kitapların doğuşunda,

Bu yüce, sağır şey dünyada ve büyüyen apansız bir esrime gibi.

«... Orda hep bu yaygara vardı, orda hep bu abarma vardı,

Bu göçebe şey dünyadan, bu yüksek yılgı dünyadan, ve bütün kumsalları üstünde bu dünyanın, aynı dillenmiş soluktan, aynı dillendiren dalga

Uzun, hiç anlaşılmaz ve duraksız bir tek tümceyi...

«... Orda hep bu yaygara vardı, orda hep bu kudurma vardı,

Ve dopdolu gelişiyle bu pek yüksek dalga, hep, doruğun-

da isteğin, kanadıyla aynı martı, hasadıyla aynı martı, kanad açıp katılan sürgün dörtlüklerine, ve bütün kumsalları üstünde bu dünyanın, aynı dillenmiş soluktan, aynı ölçüsüz inleyiş
Arkasına düşen, kumlar üstünde, Numidyalı ruhumun...»

Seni tanıyorum, ey ifrit ! İşte karşı karşıyayız yeniden. Bıraktığımız yerden başlıyoruz o uzun tartışmaya.
Ve salabilirsin kanıtlarını su yüzüne aşağıdan mandalar gibi Bırakmayacağım sana dinlenme durma.
Gezilmiş kumsalların nicesinde yıkandı gün doğmadan ayaklarım, bozulmuş yatakların nicesinde bıraktı kendini ruhum sessizlik kanserine.
Daha ne istersin benden, ey özgün soluk ? Ya sen, daha ne çıkarmayı düşünürsün canlı dudağımdan benim,
Ey gezgin güç eşiğimde, ey Dilenci Kadın yollarımızda ve Savurganın izlerinde?
Rüzgâr anlatıyor bize yaşlılığını, rüzgâr anlatıyor bize gençliğini... Ey Prens, saygı duy sürgünlüğüne !
Ve birden her şey bana varlık ve güçtür, hiçlik konusunun gene tüttüğü yerde.

«... Daha yüksek, her gece, bu dilsiz yaygara eşiğimdeki, daha yüksek, her gece, bu yüzyıllar ayaklanışı kabuktan,
Ve, bu dünyanın bütün kumsallarında, varlığımla beslenen daha azgın bir vezin !...
Nice bir ululuk tüketmeyecek eşiğinin sarp kıyısını, ey kılıçlar Kavrayıcı tanda,
Ey köşelerinden atmacalar Alıcı, ey delice kızlar Besleyici demirden tüy altında !
Diken diken oluyor belirecek her şey dünyanın doğusunda, sevinçten coşuyor beliren her ten ilk ateşlerinde günün !
Ve işte yükseliyor engin bir uğultu dünyadan, bir ruh ayaklanması gibi...

Hiç dinmeyeceksin, yaygara ! ben arınıncaya dek kumlar üstünde bütün insanlık bağlılığından. (Doğuşumun yerini bilen kim gene ?)»

IV

Oldu gece yadırgı, nice bir esintinin odalar kavşağından saptığı yerde...

Dolaşan kim öyleyse tandan önce dünyanın sınırlarını, benimle ilgili bu haykırışla ? Hangi vazgeçilmiş büyük kız gitti kanad ıslığıyla görmeğe başka eşikler, hangi küskün büyük kız,

Dudaksı yıldızların, ki sürgün edilmişler adına sözcük değiştirirler, eriştikleri saatte kumlara, arayarak yalın bir yer ?

Yosma adı yeryüzü-göçebesine çıktı papazlar katında, yeşil mağaralarında Falcı Kadınların, ve silebildi sabah eşiğimizden çıplak ayakların izlerini, kutlu yazıtlar arasında...

Hizmetçiler, hizmet ederdiniz, ve boşu boşuna, gererdiniz o serin ağlarınızı katkısız bir sözcüğün ödenme zamanına.

Yağmur kuşlarının inleyişi üstünde kaçıp gitti inleyişli tan, kaçıp gitti yağmurlu yıldız aranmaya yalın sözcüğü,

Ve tà eski kıyılarda benim dediler adıma... Tanrının varlığı tütüyordu böcek külleri içinde.

Ve kuruyup gidince kumlar arasında solgun özü bu günün,

Solgun biiküntülere kapılan güzel tarih kırıntıları, yanılgılar ve yanılan öncüllerle dolu gökte, başladı çevrinmeye

zevki için açımlayıcının.

Öyleyse kim oradaydı da kaçtı gitti kanadı üstünde ? Öyleyse kim, bu gece, yabancı dudağımdan aldı gene bana bakmadan bu şarkının kullanımını ?

Çevir, ey yazıcı, kumsallar masasında, biçeminin arkasına basılmış mumunu boş sözün.

Deniz suları yıkayacak, deniz suları masalarımızda, en güzel rakamlarını yılın.

Ve bu saatte, ey Dilenci Kadın, mağaralara konulmuş büyük taş aynaların kapalı yüzünde

Keçe şapka ve ham ipek eldiven giymiş kutlayıcı siliyor, yenler yardımıyla, gecenin yasak belirtilerini.

Böylece geçip gidiyor tuzun kılgömleğine her ten, uykusuzluklarımızın külden meyvesi, kumlarınızın cüce gülü, ve tan ağarmadan evden atılmış bir gecelik gelin...

Ah ! belleğin eleğinde her gereksiz şey, ah ! sürgün fifrelerinde her anlamsız şey : özgür suların yalın sedefi, düşlerimizin devingen, yalın nesnesi,

Ve gecenin bırakılmış şiirleri tan ağarmadan, büyük, sarı ve kehlibar akşam yakarışlarının tuzağına yakalanmış taşıl kanat...

Ah ! yakılsın, ah ! yakılsın, kumların tepesinde, bütün bu tüy, bu tırnak, bu boyalı saçlar ve pis bezler döküntüsü,

Ve dün doğmuş şiirler, ah ! bir akşam üzeri şimşeğin dirgeninde doğmuş şiirler, kadın sütündeki külün o ufacık izi tıpkı...

Ve kullanmadığımız her kanatlı şeyden, kendime bir alışılmamış, arı dil çıkararak,

İşte gene tasarlıyorum silinebilir büyük bir şiir...

V

«... Soyunmuş kimse gibi ilk görüşte denizi, uyanmış kimse gibi ilk kara meltemine saygıyla (ve alnıysa büyüdü tolga altında),

Ellerim daha çıplak doğduğumkinden ve dudağım daha özgür, kulağımsa başka bir çağın inleyişi barınan bu mercanlarda,

İşte doğduğum kıyıya erdim yeniden... Yoktur öykü ruh öyküsünden başka, yoktur erinç ruh erincinden başka.

Meyve kapçığıyla, sivrisinekle, saman çöpleri ve kumlarla, en dayanıksız şeylerle, en gereksiz şeylerle, hiçten şeyiyle işte, hiçten şeyiyle orda olmanın, günün akışı içinde...

Cüce kuş iskeletleri üstünde geçip gitti çocukluğu bu günün, adalardan elbisesiyle, ve çocukluktan daha yeğni çukur kanatlarında martının, deniz kırlangıcının, meltem pul elbiseli kız-suları büyüüüyor adalar için...

Ey kumlar, ey reçineler ! yazgının mor dışkanadı büyük bir göz kesinliği içinde ! ve şiddetten uzak çölde, sürgün ve sürgünün arı anahtarları, yeşil bir kemiğin içersinden geçmiş gün bir adalar balığı gibi...

Öğle şakıyor, ey üzünç !... ve tansık bildirildi bu çığlıkla : ey tansık ! ve buna yaşlarla gülmek de yetmez...

Ama nedir o, ah ! nedir, her şeyde, ansızın eksikliği duyulan ?...»

Biliyorum. Gördüm. Yok onunla tek uyuşan şey ! — Ve şimdiden bir süt gibi koyulaşıyor gün.

Gölgesini arıyor can sıkıntısı Arsace krallıklarında; ve gezgin üzünç geçiriyor o sütleğen tadını dünyanın içinden, yırtıcı kuşlar yaşayan gök düşüyor yadırgı kalıtsızlıklar halinde...

Şükür inanç sapmalarının doğuşunu gözetleyen bilgeye !... Gök bir Sahra, kervanın kayatuzu aramaya gittiği.

Nice yüzyıl örtünüyor tarihin yok oluşunda.

Ve güzel sikkelerini kumlara gömüyor güneş, yükselirken bora yargılarının geliştiği gölgeler.

Ey kaleler yeşil suyun altında ! ünlü bir ot denizin altında konuşsun bizimle gene sürgünü... ve gölgeye bürünsün Ozan,

Bu büyük, uçurum çiçekli, kireçtaşı yapraklarla, ayaklıklar üstündeki ölümün maskesinde tentene...

VI

«... O kimse ki dolaşır taş geçenekler üstünde, gece yarısı, değerlendirmek için sanlarını güzel bir kuyrukluyıldızın; o kimse ki gözkulak olur, iki savaş arasında, arılığına büyük, billûr merceklerin; o kimse ki gün doğmadan kalkmıştır temizlemek için pınarları, büyük salgınlar sonudur buysa; o kimse ki cilâ çeker engin denize kızlarıyla gelinleriyle, ve yeryüzü küllerinden yeterince onlarda da vardı...

O kimse ki okşar çılgınlığı büyük mavi tebeşirden konaklarda, çavdarlar üstünde Pazar günüdür buysa, büyük saatinde körlüğün; o kimse ki çıkar kimsesiz orglara, ordunun girişinde; o kimse ki düşünü kurar yadırgı bir zindanlar gününün, öğleden az sonradır buysa, büyük saatinde dulluğun; o kimse ki uyarır denizde, sığ bir adanın yeliyle, sert kokusunu kumlardaki bir küçük herdemtazenin; o kimse ki uyanık kalır, limanlardayken, kollarında ayrı soydan kadınların, bayağı gecenin koltukaltı kokusunda bir vetiver çiçeği zevkidir buysa, gece yarısından az sonradır buysa, saatinde büyük donukluğun; o kimse, uykuda, ki soluğu denizin soluğuna bağlıdır, dalga devrildi mi döner yatağında yelken ipi değiştiren bir gemi gibi...

O kimse ki boyar kerterizi en yüksek burunların alnına, o kimse ki damgalar ak bir haçla yüzünü sığ kayalıkların; o

kimse ki yıkar yağsız bir sütle büyük gölge siperlerini semaforların dibinde, ve tad alması için bilgenin bir ölü külleri ve süprüntü yeridir buysa; o kimse ki ev tutar, yağmur mevsimi için, kazık çakıcılar ve sınır çizicilerle — bir ölü tapınağın bekçisinin yanında yarımadanın ucundaki (ve kül mavisi bir taşın çıkıntısındadır, ya da kızıl kültaşından ve yüksek bir düzlük üstündedir buysa); o kimse ki sıralar, haritalar üstünde, kapalı koşusunu kiklonların, aydınlansın diye, kış gecelerinde, büyük yıldız alanları; ya da düşte ayırt eder nice bir yaylama ve yer değiştirme yasasını; o kimse ki arar, delginin ucunda, büyük derinliklerin kızıl kilini, düşünün yüzünü biçimlemek için; o kimse ki verir kendini, limanlarda, eğlence olsun diye pusulalar ayarlamaya...

O kimse ki yürür toprakta raslamak üzere büyük otlaklara; verir, yol üstünde, pek yaşlı bir ağacın bakımı için öğütler; o kimse ki çıkar demir kulelere, bora geçti mi, o karanlık ipek tadını dağıtmak için ormanda böğürtlen ateşlerinin; o kimse ki göz kulak olur, çorak yerlerde, yazgısına büyük telgraf hatlarının; bilir iniş ayağını ve yatağını deniz altında ana kabloların; bakımıyla uğraşır kentin altında, kemik yığınları ve lağımlar yerinde (ve toprağın soyulmuş kabuğudur buysa), yalın depremleri bildiren aygıtların...

O kimse ki yükümlüdür, baskın zamanı, düzgün akışıyla suların, ve görmeğe gider geçici düğünlerden yorulmuş süzme havuzlarını; o kimse ki korur kargaşalıktan, yeşil altından kapılar ardında, pis kokulu, büyük limonluklarını Bitki Bahçesinin; büyük İşyerlerini Sikkeler, Boylamlar ve Tekellerin; ve Deniz Fenerleri Deposunu, masallarla fenerlerin olduğu; o kimse ki yoklamaya gelir, kuşatılma zamanı, böcek ve kelebek takımlarının, cam altında, ufalandığı büyük salonları; ve gezdirir lâcivert taşından yalaklı güzel lambasını, orada, ezilgen, kemikleri altınla iğnelenmiş prensesin indiği yerde yüzyıllar sarayına sisal saçıyla; o kimse ki kurtarır ordudan, eşsiz bir Himalaya gülünün melezini; o kimse

ki sürdürür akçeleriyle, büyük Devlet batkılarında, haraların düzensiz şatafatını, kızıl kiremitten o büyük haraların yapraklar altında, kırmızı güller dolu gül bahçeleri gibi bora kuğurmaları altında, güzel harem odaları gibi yabanıl prenslerle, karanlıklarla, günlük kokuları ve erkeklik özüyle dolu...

O kimse ki düzenler, bunluk zamanı, mühürlenmiş o yüksek posta vapurlarının bekçiliğini, iyot ve gübre suyu kokulu bir ırmağın kıvrımında (ve altında büyük, renkli pencerelerin, unutuşla örtülü geniş salonlarda, bir sarısabır ışığıdır yüzyılların bu ve denizde bekçi hep); o kimse ki işsiz kalır, bir kaç adamla, kalabalıktan boşalmış tersanelerde ve kalafat yerlerinde, üç yıllık bir büyük tekneyi suya indirdikten sonra; o kimse ki gemiler karşılamaktır işi; ve o kimse ki bulur günün birinde ruhunun kokusunu bir yeni yelkenlinin iç döşemesinde; o kimse ki sakınır gün-tün eşitliğinden dok tabyalarında, dağ barajlarının o çınlayışlı, yüksek tarağı üstünde, ve büyük okyanus savaklarında; o kimse ki, bir anda, yayılır onun için bu dünyanın onulmaz bütün soluğu, sömürge ekinleri konulan o büyük ambarlarla siloların küf kokusundan, baharatla yeşil tanenin şiştiği yerde kışın doğan aylarla, yaratılış gibi yavan yatağındaki; o kimse ki bildirir son kararını büyük dağbilimi, iklimbilimi kongrelerinin, ve gidilecek zamandır buysa Balıklığa, Ağaçlıklığa ve kızlar mahallesine, ince taş yontuculara ve büyük bağnazların kilisesine...

O kimse ki hesap açar bankada ruh araştırmaları için; o kimse ki girer geniş alanına son yapıtının pek büyük bir canlılıkla, ve, üç gün boyunca, annesinden başka bakan olmaz sessizliğine, giren olmaz odasından içeri hizmetçilerin en yaşlısından başka; o kimse ki sürer bindiği hayvanı kaynaklara kendi su içmese de; o kimse ki düşünü kurar, saraçhanelerde, balmumundan daha yakıcı bir kokunun; o kimse ki, Baber gibi, giyer ozan cüppesini iki erkeklik eylemi arasında, saygı göstermek için bir güzel taraçaya; o kimse ki dal-

gınlığa düşer tanrıya sunulurken bir mihrap ve alın tablasında testiler vardır, kulaklar gibi, işitmelik için duvarlarla çevrili; o kimse ki kalır kendine, beylik mülkte, son balıkçıllar yeri, güzel köpekavı, doğanavı ciltleriyle; o kimse ki alıp satar, kentte, pek büyük kitaplar yıldız bilgileri, eski haritalar, hayvan masalları; kaygılandırır onu sesbilimi aksaklıkları, bozulması işaretlerin ve büyük dil aşınmaları; katılır büyük anlambilim tartışmalarına; yetkilidir alışılagelen matematiklere ve hoşlanır tarihleri hesaplamaktan o değişken bayramlar takvimi için (ay dönümü, Roma takvimi ve büyük tanrısal yazıları); o kimse ki bir aşama sırası verir büyük dil törenlerine; o kimse ki, gösterilir ona pek yüksek yerde, aleve dayanmaktan cilâlanmış taşlar...

Sürgün prensleridir onlar ve gereksinimleri yoktur şarkıma.»

Yabancı, bu dünyanın bütün kumsallarında, tanıksız dinleyensiz, götürüyor kulağına Batının bir anısız kavkıyı

İğreti konuk sınırında kentlerimizin, aşamayacaksın hiç Lloyd'ların eşiğini, orada sözün geçersiz, altınınsa ayarsız...

«Yerleştireceğim adımı» oldu karşılığın liman sorularına. Ve çizelgelerinde sarrafın bir şey geçmeyecek eline karışıklıktan başka,

Gömüden yıldırımla çıkmış o büyük, demir sikkeler gibi.

VII

«... Sözdizimi şimşeğin ! ey sürgünün yalın dili ! Uzaktır bildirinin ışıdığı karşı kıyı

İki kadın alnı külün altında, aynı başparmakla değilmiş iki kadın kanadı pancurlarda, aynı solukla doğrulmuş...

Uyuyor muydun o gece, büyük fosfor ağacının altında, ey dünyadan yakaran yürek, ey Sürülmüşün anası, odada aynalara onun yüzü çıkmışken ?

Ve sen şimşek altında daha tez, ey sen daha tez içi titreyen karşı kıyısında onun ruhunun, yoldaş ondaki güce ve ondaki gücün gevşekliği, sen ki soluğun ölünceye dek onunkine karıştı,

Oturacak mısın gene boş yatağında onun, kadın ruhun ürpere ürpere ?

Dünden değildir sürgün ! dünden değildir sürgün !... Lânetle, ey kadın, senin çatın altında ötüşünü Berberî kuşunun...

Hiç işitmeyeceksin o çoğaltan borayı uzakta adımlarımızın koşuşmasını, saldırmadan senin kadın çığlığın, geceleyin, yuvasındaki kuşkulu mut kartalına !»

... Sus, gevşeklik, ve sen, eşin kadınca kokusu geceleyin, çekirdeği gibi tıpkı gecenin.

Yeryüzü göçebesi kumsallarda, yeryüzü göçebesi denizlerde, sus, tatlılık, ve sen kanatlarla donanmış birliktelik yukarısında eğerimin.

Gene başlayacağım Numidyalı koşuma, verilmesiz deniz boyunca... Dudaklarımda hiç bir mine çiçeği, ama dilimde gene, tuz gibi, bu mayası yaşlı dünyanın.

Güherçile ve soda konusudur sürgünün. Düşüncelerimiz eyleme koşuyor kemikli alanlarda. Şimşek açıyor bana yatağını en uçsuz bucaksız tasarıların. Bora değiştiriyor boş yere yokluğun sınırlarını.

Onlar ki aramaya katıldılar büyük Atlas Okyanusu Hintlerini, onlar ki sezerler yeni düşünüşü serinliklerinde uçurumun, onlar ki boynuz borularla üflerler geleceğin kapılarına

Bilirler kumlarında sürgünün ıslık çalan o yüksek, o çöreklenmiş tutkuları şimşeğin kırbacı altında... Ey Haziranın tozu ve köpüğü altındaki Savurgan ! canlı tut aramızda şarkının gizli gücünü !

Ulağa söyleyen o kimse gibi, ve şudur bildirdiği «Örtün kadınlarımızın yüzünü; kaldırın oğullarımızın yüzünü; ve ovmazlık etmeyin eşiklerinizin taşını... Fısıldıyacağım adını size, yarın, içlerinde saf bir öfke yıkayacağımız o kaynakların.»

*

Ve sırasıdır, ey Ozan, adını, doğuşunu ve soyunu bildirmenin...

YAĞMURLAR

I

Yağmurun banyan ağacı kök salıyor Kent üzerinde,
Bir tezcanlı polip yığını yükseliyor bu göksuyu sütünde kendi mercan düğünlerine,
Ve hasmına ağ geren bir savaşçı gibi çıplak Düşünce kız yelesini tarıyor halk bahçelerinde kendi kendine.

Şakı, şiir, suların açık artırmasında yakındalığını konunun,
Şakı, şiir, suların çiğneyen adımlarında savuşmasını konunun,
Yalvaçsı Kızoğlankızlar böğründeki bir yüksek izni,
Bir altın yumurtacıklar çatlamasını çamur çukurlarının boz gecesinde
Ve serilmiş yatağımı, ey tuzak ! kıyısında öyle bir düşün,
Canlandığı ve büyüdüğü ve çevrinmeye durduğu yerde şiirin açık saçık gülü.

Ürkünç Tanrısı gülüşümün, işte av etleri tadıyla tüten yeryüzü,
El değmedik suyun altındaki ıssız kil, uykusuz kişilerin adımlarıyla yunup yıkanmış,
Ve, kokusu bir şarap gibi pek yakından sezilmiş yeryüzü

sebep değil mi gerçekten yok olmasına belleğin?

Tanrısı, ürkünç Tanrısı gülüşümün ! işte düş'ün arka yüzü toprakta,

Kat kat denizlerin yığılmasına karşılığı gibi yüksek kumulların, işte, işte

Kullanılışına son verilmiş yeryüzü, kundaklara vurulmuş yeni saat, ve yoklanmaya varılmış yüreğim bir yadırgı sesliyle.

II

Pek şüpheli Sütanneler, gözleri ablalıkla örtülü Hizmetçiler, ey Yağmurlar ki sizlerle
Tutar alışılmamış insan kastını, ne diyeceğiz bu akşam ölçecek olana uykusuzluğumuzun yüksekliğini ?
Hangi yeni yatakta, hangi inatçı baştan kaçıracağız gene değerli kıvılcımı ?

Damımdaki dilsiz And Dağı, içim alkışlar kaynağı, hem de size, ey Yağmurlar !
Dâvamı getirip dikeceğim karşınıza Kargılarınızın ucunda en açık varlık payımı !
Şiirin dudaklarındaki köpüğü bir mercanlar sütü gibi !

Ve o, ki bükülüp oynar bir yılanlı hokkabaz gibi başlangıcında tümcelerimin,
Bir kılıçtan daha çıplak Düşünce nöbet oyunlarında,
Öğretecek bana töreni ve ılımlılığı şiirdeki sabırsızlığa karşı.

Ürkünç Tanrısı gülüşümün, tut beni iç döküşten, şarkıdan ve buyur edişten.

Ürkünç Tanrısı gülüşümün, o ne küçümseme dudaklarında sağnağın !

Ne yok olmuş tuzaklar en yüksek göçlerimiz altında !

Parlak öğle gecesinde, ileri sürüyoruz yeni birçok

Önermeyi, varlığın özü üstüne... Ey dumanlar ki işte ocak taşı üstünde !

Ve damlarımızdaki sıcak yağmur kararttı bile ellerimizdeki nice lambayı.

III

Asur savaşçılarının oldu kız kardeşleri yürüyen o yüksek
Yağmurlar yeryüzünde
Tüy tolgalı ve yüksek-toparlayışlı, gümüşler ve billûrlarla mahmuzlu,
Fildişini çiğneyip ezen Didon gibi Kartaca kapılarında,

Karısı gibi Cortez'in, kille esrik ve boyanmış, arasında yüksek ve yapma bitkilerinin...
Geceyle parlatırlardı gök mavisini silâhlarımızın dipçiklerinde,
Yerleştirecekler Nisanı odalarımızda, aynalarını içlerine !

Ve aklımdan çıkmaz aptes odalarının eşiğinde tepinişleri
Kadınlar, hey savaşçı-kadınlar bize değin sivrilmiş ok ve kargıyla !
Çengiler, hey çengiler çoğalarak yerde çenk ve çalgıyla !

Silâhlardır kucaklar dolusu bunlar, kızlardır arabalar dolusu bunlar, bir kartallar dağıtımı tümenlere,
Bir mızraklar yükselmesi dışmahallelerde yeryüzünün en

genç halkları için — kırılmış demetleri düşkün kızoğlankızların,

Bağlanmamış ey büyük desteler ! o geniş ve diri, o biçilmiş ekinler, erkeklerin kollarına devrilen !

Ve abanoz temelinin üstünde Kent sırçadandır, bilgi pınar ağızlarında,

Okur duvarlarımızda yabancı büyük ilân afişlerini,

Ve serinlik duvarlarımızdadır, Kızılderili kız orada, ev sahibinde kalacaktır bu gece.

IV

Kurulmuş ilgiler Édile'le; edilmiş itiraflar kapılarımızda ... Öldür beni, mutluluk !
Yeni bir dil her yandan sunuyor ! bir soluğun serinliği dünyadan
Tıpkısı gibi ruh esintisinin, tıpkısı gibi bağırılan şeyin,

Varlığın kendine, özünü; kaynağın kendine, doğuş gizini
Ha ! esenlikli tanrının her su yağdırması yüzlerimize, çiçeklenmiş bir meltem gibi
Göveren ot boyunca, ki aşar en uzak sapmaların hızını.

Pek şüpheli Sütanneler, çiçek tozları, tohumlar ve hafif türler Saçıcılar,
Hangi düşük yüksekliklerden ele veriyorsunuz bizim için hangi yolları,
Boralar altında taşa tutulmuş en güzel yaratıklar gibi kanatlarının çarmıhı üstünde ?

İkidebir neden giderdiniz öyle uzağa, düşlememiz gere-

ken yere her zaman, sanısını yitirdiğimiz ?

Ve başka hangi durumdan söz açarsınız bize, anısını yitirdiğimiz ?

Kutlu nesneler alışverişi için aramızda, yataklarınızı bırakıp gider miydiniz, ey satıcılar ?

Serin ilişkisinde dalga serpintisinin, yılanyastığı ve kar tadını geliştirdiği yerde gök,

Uğrak edinirdiniz o kösnücül şimşeği, ve yırtılmış büyük tanların altkabuğunda,

O yalın, çizgili tirşesinde tanrısal bir fitilin, diyeceksiniz bize, ey Yağmurlar ! hangi yeni dildi isteyen sizin için o büyük harfini yeşil ateşin.

V

Yaklaşmanız ne yaman oldu, bilirdik, biz kentliler, cılız maden dışıklarımız üstünde,

En gururlu iç dökmeler düşünürdük ama sağnağın ilk soluğunda,

Ve kavuşturursunuz bizi, ey Yağmurlar ! insancıl direnmemize, maskelerimiz altındaki bu kil tadıyla.

En yüksek yörelerde arayacak mıyız belleği ?... ya da şarkıya mı dökmemiz gerek unutuluşu sığ yapraklanmaların o kutsal, altın kitaplarında ?...

Düş'ün lale ağaçlarına boyanmış alın yangılarımız, su birikintilerinin gözündeki ak leke, kuyu ağızlarına yuvarlanmış taş, yeniden ele alınacak o güzel konular değil mi işte,

Eski zaman gülleri gibi savaş sakatının ellerinde ?... Kovan daha meyve bahçesindedir, çocukluk dirgeninde yaşlı ağacın, ve yasak merdiven şimşeğin güzel dulluklarında...

Tatlılığı nergisin, sarısabırın... Küçümsenmemiş insanın yavan mevsimi ! Us yanıklarından yorulmuş yeryüzü bu.

Aynalarında bankacıların taranıyor yeşil yağmurlar. Ağlayan kadınların ılık çamaşırlarında silinecek tanrı-kızların yüzü.

Ve içlerine yeni düşünceler doğuyor sofralarında İmparatorluklar kurucuların. Bütün dilsiz bir halk ayağa kalkıyor tümcelerimde, geniş kenarlarında şiirin.

Kaldırın, kaldırın deniz burunlarında, Habsburg tabutlarını, yüksek odun yığınlarını savaş adamının, yüksek oğul kovanlarını düzmecinin.

Savurun, kalburla savurun deniz burunlarında, büyük kemik yığınlarını bir öteki savaşın, büyük kemik yığınlarını beyaz adamın, ki çocukluk bunun üzerine kuruldu.

Ve havalandırılsın iskemlesinde, demir iskemlesinde, halkları irkilten görünüşlere tutulmuş kişi.

Görmemize son olmayacak dumanını sınırsız denizlerde tarihin o kömür kesilen yüksek olaylarının,

Ayağa kaldırırken Manastırlarda ve Miskin Tekkelerinde, bir divikler ve ak ağaççilekleri kokusu yatalak Prensleri saz kafeslerinden

«Benim, benim insanlar arasında yaşama zevkim vardı, ve işte yeryüzü teslim etmede yabancı ruhunu...»

VI

Öyle bir yalnızlığa kavuşmuş kişi, gitsin de tapınaklara assın maskeyi ve buyruk değneğini !

Bense sünger ve öd suyu taşıyordum bir kocamış ağacın yaralarına, yüklenmiş bir ağacın yeryüzü zincirlerini.

«Benim, benim insanlardan açıkta yaşama zevkim vardı, işte Yağmurlarsa...»

İz bırakmayan kaçaklar, ey yüzleri yok köçekler, sınırlara ne güzel ekimler götürürdünüz !

İnsanlar içindeki hangi güzel otun yalazlarına çevirirsiniz bir akşam adımlarınızı, hangi çözük öykülere

O karanlık cinsiyet çiçeği yaşayan odalardaki, odalardaki gül yalazında ?

Göz mü dikerdiniz kadınlarımızla kızlarımıza, düşlerinin parmaklığı ardında ? (Ablaların özenleri

Odaların en gizlisinde, temiz tapınmalar, ki böcek dokunaçlarını düşündürürdü bize...)

Yok mu yapacak işiniz, oğullarımızın yanında, gözlemekten başka asker kayışlarının erkek, acı kokusunu ? (bilmeceler ve rakamlarla ağır, dişi bir Sfenksler topluluğu gibi, seçkinlerin kapılarında erk üzerine tartışan...)

Ey Yağmurlar ki sizinle yaban buğdayları sarıyor Kenti, ve taş döşeli yollar diken diken kabarıyor öfkeli kaktüslerle,

Yeni bin ayak altında yeni dolaşılmış siz binlerce taş... Görülmez bir tüyün serinlemiş sergilerinde tutun hesaplarınızı, elmas yontucular !

Ve sert insan karışıp insan içine, ortasında kalabalığın, kum otunu düşlerken yakalıyor kendini... «Benim, benim tad almadan yaşama zevkim vardı, işte Yağmurlarsa...» (Boralara doğru yükseliyor yaşam yadsıma kanadının üstünde.)

Geçip gidin, Melez Kadınlar, gözetlememize bırakın bizleri... Maskesi kilden olan tanrısalda giderir susuzluğunu.

Yol simgelerinden her yıkanmış taş, tapma simgelerinden her yıkanmış yaprak, okuyacağız seni sonunda, temize çekicinin mürekkepleriyle kutsanmış yeryüzü...

Geçip gidin, ve bırakın bizleri en eski alışkılarımıza. Gene sözüm gitsin önümsıra ! ve söyleyeceğiz bir insanlar şarkısını geçen için, bir deniz şarkısını bekleyen için

VII

«Yollarımız bitmez saymakla, konutlarımızsa bellisiz. Dudağı kilden olan tanrısalda giderir susuzluğunu. Sizler, ölü yıkayıcılar anne-sularında sabahın — yeryüzüyse daha savaş böğürlenleri içinde — yaşayanların da yüzlerini yıkayın; yıkayın, ey Yağmurlar ! üzgün yüzünü zorbaların, tatlı yüzünü zorbaların... çünkü yolları dardır, konutları bellisiz.

«Yıkayın ey Yağmurlar ! taştan bir yeri güçlülere. Oturacaklar büyük sofralara, güçlerinin saçağı altında, insanların şarabıyla esrimeyenler, göz yaşı ve düş tadıyla kirlenmeyenler, adlarını temizlemeyenler kemik borazanlarda... oturacaklar büyük sofralara, güçlerinin saçağı altında, güçlülerin taştan yerinde.

«Yıkayın kuşkuyu ve sakınmayı adımında eylemin, yıkayın kuşkuyu ve çekinmeyi alanında görümün. Yıkayın ey Yağmurlar ! ak ağınlı kişinin gözündeki, sağduyulu kişinin gözündeki ak lekeyi; yıkayın sağbeğenili kişinin gözündeki, görgülü kişinin gözündeki ak lekeyi; değerli kişinin ak lekesini, yetenekli kişinin ak lekesini; yıkayın kabuğu Ustanın ve Sanat Koruyucunun gözündeki, Doğrunun ve Saygının

gözündeki... sakınmaya, çekinmeye yetenekli kişilerin gözündeki.

«Yıkayın, yıkayın iyi-dilekliliği büyük Aracıların yüreğinde, iyi-gerekliliği büyük Eğiticilerin alnında, ve kamu dudaklarındaki dil pisliğini. Yıkayın ey Yağmurlar ! Yargıcın ve Kolbaşının elini, ebenin ve kefenleyicinin elini, körler ve sakatlarca yalanmış elleri, ve alçak eli insanların alnında, ki dizgin ve kırbaç düşleri içindedir gene büyük Aracıların, büyük Eğiticilerin onamasıyla.

«Yıkayın, yıkayın uluslar tarihini yüksek levhalarında belleğin büyük devlet yıllıklarını, Papazlarca tutulmuş büyük olay-defterlerini ve bilim ocağı bildirilerini. Yıkayın mühürlü bağıtları ve ayrıcalık belgelerini, ve Andıçlarını Halk Sınıfının; İttifakları, bağlaşma sözleşmelerini ve devletlerin ortaklaşma bağıtlarını; yıkayın, yıkayın ey Yağmurlar ! miskinler tekkesi ve düşkünler evi duvarları rengindeki, taşıl fildişleri ve eski katır dişleri rengindeki tüm tirşeleri, tüm parşömenleri... Yıkayın, yıkayın ey Yağmurlar ! yüksek levhalarını belleğin.

«Ey Yağmurlar ! yıkayın insanın yüreğinde en güzel sözlerini insanın en güzel deyişleri, en güzel yakarışları; en iyi düzenlenmiş tümceleri, en iyi doğmuş sayfaları. Yıkayın, yıkayın insanların yüreğinde, ağıtlardan ve yanık şarkılardan aldıkları tadı; türkülerden ve rondolardan aldıkları tadı; büyük anlatım kıvançlarını; yıkayın süzme-güzellik tuzunu ve yapmacıklı-söz balını, yıkayın, yıkayın düş çarşaflarını ve bilginin ot döşeğini yüreğinde yadsımasız insanın, yüreğinde tiksinmesiz insanın, yıkayın, yıkayın ey Yağmurlar ! insana bağışlanmış en güzel şeyleri... yüreğinde en yatkın insanların o büyük us yapıtlarına.»

VIII

Yağmurun banyan ağacı köklerini yitiriyor Kent üzerinde. Gök rüzgârındaki başıboş nesne, öylece

Yaşamaya geliyor aramızda !... Ve yadsımayacaksınız, birden, hiçe dönüştüğünü her şeyin bizimle.

Her kim ki bilmek ister ne olduğunu yürüyen yağmurların yeryüzünde, yaşamaya gelsin çatımda, arasında simgelerin ve yoraların.

Tutulmamış sözler ! Yorulmaz ekimler ! Ve dumanlar ki işte insanların yolu üstünde !

Gelsin, ha ! o bizi bırakıp giden şimşek !... Ve sürüp götüreceğiz Kent kapılarına

Yürüyen o yüksek Yağmurları Nisan altında, yürüyen o yüksek Yağmurları kamçı altında, bir Kırbaçlayıcılar Takımı gibi.

Ama verdik işte kendimizi çırçıplak o humus ve günlük kokusuna, kara kızoğlankız tadında yeryüzünün uyandığı.

İşte sepserin yeryüzü yüreğinde eğreltilerin, büyük taşıllar ağışı kil akışlı kayalara,

Ve bora sonrası içleri parçalanan güllerin teninde, yeryüzü, kadın olmuş kadın tadında yeryüzü.

İşte capcanlı Kent yalazında bin kılıcın, akdoğanlar uçuşu mermerler üstünde, çeşme yalaklarındaki gök gene,

Ve boş alanlardaki dikili taş üstünde altından domuz dişisi. Göz kamaştıran aydınlıktır bu zincifreden sundurmalarda gene; gümüşten nal vurulmuş kara hayvan bahçe kapılarının en alçağında;

Genç dulların böğründeki istektir gene, savaşçı genç dulların, mühürleri çıkarılmış büyük testiler gibi.

Akan serinliktir bu dilin doruklarında, şiirin dudaklarındaki köpük gene,

Ve dört yandan kıstırılmış insan yeni düşüncelerle gene, boyun eğip kabarmasına büyük us çalkantılarının

«Güzel şarkı, yayılmasında suların o güzel şarkı işte !...»
ve işte, ey Yağmurlar ! daha yazılmamış şiirim !

IX

Gece gelmiş, parmaklıklar örtülmüş, ne tartacak göğün suyunu aşağı imparatorluğunda baltalıkların?

Kargıların ucunda en açık varlık payım !... Ve bütün eşit şeyler, us terazisinde,

Ürkünç Tanrısı gülüşümün, taşıyacaksın bu akşam şamatayı en yüksek yere.

•

Çünkü böyle zevklerin senin, Tanrı, çorak eşiğinde şiirin, ürküttüğü yerde gülüşümün yeşil görkem tavuslarını.

YILDÖKÜMÜ

1887 Alexis Saint-Leger Leger'in (Perse'in asıl adı budur), beş çocuklu bir ailenin tek oğlu olarak, 31 mayısta doğumu. Yer Küçük Antilles takımadalarından Guadeloupe'un İlet-à-Feuilles adacığı. Baba Amédée Saint-Leger Leger Antillerde avukat. XVII. yüzyıl sonlarında Fransa'dan göçmüş bir aileden. Anne Françoise-Renée Dormoy ise XVIII. yüzyıldan beri adalara yerleşmiş bir deniz subayları ve çiftçiler ailesinden gelme. Babanın iki büyük tarım işletmesi var, topu topu üç hektarlık İlet-à-Feuilles adacığı da onların. Her soydan (Malabarlı, Çinli, Annamlı, Japon vb) bir yığın işçi ve hizmetçi arasında, zengin bir doğa içinde, çok renkli bir çocukluk. Sekiz yaşındayken bir at, bir tekne, bir dürbün armağan edilir kendisine.

1896 Pointe-à-Pitre (Guadeloupe'un ikinci büyük kenti) lisesine giriş.

1897 Adalarda büyük deprem. Pek çok aile geçim sıkıntısına düşer, yoksullaşır. Baba, Fransa'ya dönüp orada yerleşmek için, girişimlere başlar.

1898 İspanya-Amerika savaşı. İspanya'nın Küba egemenliğinin Paris antlaşmasıyla son buluşu.

1899 İki yüz yıllık bir yerleşiklikten sonra bütün ailenin Fransa'ya göçü. Saint-Leger Leger'ler Güney Fransa'da Pau kentine yerleşirler.

1904 Genç Alexis Pau lisesini bitirir. Fransızca, Latince ve Yunancadan başarı ödülleri kazanan iyi bir öğrencidir. O yılların ünlü ozanlarından Francis Jammes ile ilk karşılaşmalar. O yıl Bordeaux üniversitesinin hukuk Fakültesine yazılır. Ayrıca İskenderiye felsefesi, Yunanca, yerbilim, madenbilim, tıp ve edebiyat derslerini izler. Images à Crusoé'yi (Crusoé'ye Görüntüler'i) bu dönemde yazmaya başlar. Pindaros'un Epinikios (Yengi Şarkıları) adlı yapıtını çevirir, Pau-Gazette'de müzikle ilgili değinmeler yazar.

1905 Yazın çevresi yavaş yavaş genişlemektedir Francis Jammes'dan sonra Gabriel Frizeau, Paul Claudel gibi kişilerle bağ kurar.
Öğrenimine bir yıl ara verip bulunduğu kentte, 18. piyade alayında askerlik ödevini tamamlar.

1906 Bordeaux üniversitesindeki derslerini bıraktığı yerden sürdürür. Gabriel Frizeau aracılığı ile Jacques Rivière'i tanır. Güney dağlarında üç ay boyu atla dolaşır, yerbilim incelemelerinde bulunur. Bir dağ gölünü yüzerek geçer.

1907 Babasının ölümü. Ailenin parasal kaynakları zayıflar. Alexis Saint-Leger Leger öğrenimini yeniden kesmek zorunda kalır. Éloges'u (Övgüler'i) yazar.

1908 İki yıl daha sürecek olan öğrenimine yeniden başlar, eski okuduklarına ek olarak siyasal bilgiler ve toplumbilim okur.
Yirminci yüzyıl Fransız yazınında çok önemli bir görev üstlenecek olan La Nauvelle Revue Française dergisinin ilk hazırlıkları. Jacques Rivière'le mektuplaşır.

1909 Yazınsal etkinlikler. Felsefe bunalımları. Yırtılıp yakılan kitaplar. Hegel ve Spinoza incelemeleri. Etnoloji ve antropoloji çalışmaları. Süregelen müzik tutkusu. Pau'daki bestecilerle, yorumcularla sıkı ilişki içindedir, müzik etkinliklerine katılır.
Nouvelle Revue Française dergisinin yayımlanmaya başlaması. Başlıca kurucular André Gide, Jacques Rivière, Gaston Gallimard. Değişik eğilimlerde kişilerdir bunlar, ama hepsinin ortak kaygısı «yazınsal bir sıkıdüzen»dir. (Alexis Leger, yaşamının sonuna dek, derginin «aile çevresi»nden oldu).

1910 Pour fêter une enfance (Bir çocukluğu kutlamak için) ve Éloges'un Nouvelle Revue Française'de yayımlanışı. Yazın, Pirene dağlarında, Fransız ve İspanyol sürülerinin yaylaya çıkışını izler.

1911 Éloges, Nouvelle Revue Française'in ilk yayınları arasında, André Gide eliyle, kitap halinde yayımlanır. Alexis Leger, bir meslek edinmek için araştırmalarda bulunmak üzere, Paris'e gider. André Gide, Valéry Larbaud, Léon-Paul Fargue, Jasques Rivière gibi kalburüstü yazıncılarla tanışır. İspanya'ya gidip, Katalonya, Kastilya ve Asturya yörelerinde toplumsal yapı incelemelerinde bulunur.

1912 Altı ay İngiltere'de kalır. Oranın sanayi kuruluşlarını, maden işletmeciliğini, sendikalarını inceler. Joseph Conrad'la, Rabindranat Tagor'la dostluk kurar. Fransa'ya dönüşte, Paris'de, Paul Valéry ile dostluk.

1913 Paris'de Dışişleri Bakanlığı sınavlarına hazırlanır. Almanya'da inceleme gezileri. Fransa'nın Frankfurt konsolosu Paul Claudel'le dostluk. Ve Paris'de Stravinsky ile, Eric Satie ile dostluk.

1914- Dışişleri Bakanlığında basın görevlisi.
1916 Alexis Leger, Fransız-Çin ilişkilerinin bunalımlı bir döneminde, elçilik yazmanı olarak Pekin'e gönderilir. Önce 3 üncü, sonra 2 nci, daha sonra baş yazman, daha sonra da yabancı ülkelerin Çin'le olan ilişkilerini yürütmekle görevli uluslararası kurulun başkanı. Çin halkındaki ulusal bilinçlenmenin hızlandığı bu dönemde siyaset kulislerine katılır, general Chang Hsun'un askeri darbesini, Pekin'in cumhuriyetçi ordular eliyle kurtuluşunu izler. Çevre illerde atlı geziler. Mançurya ve Kore gezisi. Dış Mogolistan'da araştırma gezisi. Gobi çölünü otomobille geçer, sonra at üstünde Orta Asya'ya doğrulur. Dönüşte, Pekin'in Kuzey-Batısında, kervan yolu üzerindeki küçük, boş bir Tao tapınağında Anabase'ı yazar. Pekin'deki Fransız bilginleriyle, Çin dili uzmanlarıyla görüşmelerde bulunur (Paul Pelliot, Charles Toussaint, Lévy-Bruhl vb).

1921- Pekin'deki görevi sona erer. Dönüş hazırlıkları. Bir süre
1925 Japon adaları ve Kore adaları çevresinde yelkenliyle dolaşır. Bir yük gemisiyle Samoa ve Fici adalarını, yelkenli bir

tekneyle Güney Okyanusya adalarını dolaşır. Amerika üzerinden Avrupa'ya dönüş. Meksika ile Kanada arasındaki bütün kıyıları dolaşır. Paris'e dönüşünde, ortadoğu sorunları ve silahların sınırlandırılması konusunda Washington'da toplanan uluslararası konferansa gönderilir. Orada Fransa dışişleri bakanı Aristide Briand'la karşılaşması mesleğinde yeni bir yönelime yol açar (1924).
Amitié du prince'in (Prens dostluğu'nun) yazılışı. İlerde **La gloire des rois**'yı (Kırallar görkemi'ni) oluşturacak şiirlerden **Chanson de présomptif**'in (Naibin şarkısı'nın) ve sonunda **Anabase**'ın Nouvelle Revue Française dergisinde Saint-John Perse imzası altında yayımlanışı.

1925-1932 Aristide Briand'ın dışişleri bakanlığında yönetici, danışman. Alexis Saint-Leger Leger, bu tarihten 1947'ye dek her türlü yazınsal ilişkiyi keser. Fransa'nın dış ilişkilerini yürütme, yönlendirme çalışmalarına katılır. İtalya, Belçika, İngiltere, Almanya arasındaki Locarno barış görüşmelerini Fransa adına yürütme (1925). Çin'deki iç karışıklıklar üzerine Fransa'nın Uzak-Doğu ilişkilerini yönlendirme (1926). Uzak-Doğu ve Okyanusya ilişkileri yönetmeni. «Briand-Kellog» antlaşması denilen Paris antlaşmasına (1928), Londra deniz hukuku konferansına, La Haye konferansına (1930), Birleşmiş Milletler'in bütün önemli toplantılarına katılma. Bu toplantılardan birinde, doğrudan doğruya kendisinin düşünüp kaleme aldığı «Avrupa'da federal bir birlik oluşturma» önerisini okur. Alman seçimlerinde nazilerin başarısı üzerine (1930), bakanıyla birlikte, ivedi diplomatik girişimlerde bulunur. Berlin yolculuğu (1931).
Bu dönem boyunca tatillerini Atlas okyanusunda, İrlanda kıyılarına dek ya da Terre-Neuve yolu üzerinde yelken açarak geçirir.

1933-1935 Daladier hükümetinde dışişleri bakanlığı genel yazmanı ve büyükelçi. Fransız-Rus antlaşması görüşmelerini tek başına yürütür. Moskova ve Roma yolculukları (1935). Stresa konferansına katılma.

1936 Ren'in sol yakasının Almanlarca işgali. Bu saldırıya tez elden karşı konulması isteği hükümetçe benimsenmez. Ama istifası da geri çevrilir.

1936-1939 Leon Blum başbakanlığında solcu Halk Cephesi hükümetinin işbaşına gelişi. Başbakanla kişisel dostluk. İspanya iç savaşının başlangıcı. Bir kabine toplantısında Fransa'nın dış politikasını açıklar. İngiltere kıralının taç giyme töreninde Fransa'yı temsil eder. «Yatıştırma» politikasına karşı olmasına ve Hitler'in kendisini hiç sevmemesine, düşmanlığına karşın, hükümetinin zoruyla, Münih konferansında Fransa'yı temsil eder (1938).

1939-1940 İkinci dünya savaşının başlangıcı (1 Eylül). Alman saldırısının patlak vermesinden ve Manş'a doğru yarma hareketine geçmesinden sonra, birtakım politikacıların kendisini «savaş yanlısı» diye suçlamaları ve çevirdikleri dolaplar üzerine, dışişleri bakanlığı genel yazmanlığı görevinden alınıp Washington büyükelçiliğine atanmak istenince, Alexis Saint-Leger Leger görevini bırakır, Bordeaux yakınlarında annesinin yanına çekilir. 1940 haziranında İngiltere'ye gider. Bir süre Londra'da kalır. Churchill'in yazlık evinde Fransa'nın geleceğini tartışır. Lord Halifax, Lord Lloyd gibi İngiliz ünlüleriyle konuşur. Temmuzda Kanada üzerinden Amerika'ya geçer.

1940-1941 Altı ay New York'da kalır. Oradayken, Vichy hükümetinin, kendisini Fransız vatandaşlığından çıkarttığını, mallarına el koyduğunu öğrenir. Basında, adı çevresinde, resmi kişilerin el altından desteklediği bir veryansın kampanyası başlar. Paris'te, Camoens caddesindeki apartmanı, Almanların kente girmesinden sonra, Gestapo eliyle didik didik edilir, arkasından da Fransız yetkililerince aranır. Yayımlanmamış bütün yazıları, şiirleri yok olur.
Alexis Leger, geçinebilmek için, kitapçıların önerdiği «anılarını yayımlama» tasarısına yanaşmaz. Washington'daki Library of Cogress'in yönetmeni, kişisel dostu, ozan Archibald Mc Leich'in girişimi ve dileği üzerine, buranın «yazın danışmanlığı» görevini, ücretin Amerika bütçesinden değil kurumun kendi kaynaklarından karşılanacağı güvencesini aldıktan sonra, kabul eder.
Fransa dışındaki direnişçilerle sürekli ilişki içindedir. «Özgür Fransa» örgütünün temsilcilerine yardımda bulunur. Ama, direnişi desteklemesine karşın, «Kurtuluş Komitesi»ni siyasi, resmi bir kurul olarak tanımadığı için, General De

Gaulle ile aralarına giren soğukluk, savaştan sonra da bir zaman sürecektir.
Yazın yaşamının en verimli dönemine girer. Long Beach Island'da Exil (Sürgün) adlı uzun şiirini yazar. Chicago'da yayımlanan Poetry dergisinde Fransızca basılan şiir, Marsilya'daki Cahiers du Sud dergisinde de çıkar. Aynı yıl, bu derginin yayınları arasında, kitap biçiminde basılır. Gallimard yayınevinde de kaçak bir baskısı yapılır; üzerinde, yazar adı yerine, S.J.P. başharfleri görülür.

1942 De Gaulle ile mektuplaşır. Washington'da diplomasi dünyasının ünlü kişileriyle görüşmelerde bulunur İngiltere elçisi Lord Halifax, Sovyet elçisi Litvinof, Romanya, Çek, Yugoslavya, Polonya diplomatları...
Bir süre Maryland yöresinde, Eastern Shore'da yaban kuğularının ilk kış göçlerini izler. Güney Carolina ve Georgia gezileri. Savannah yöresinde Les pluies'yi (Yağmurlar'ı) yazar. Şiir arka arkaya Arjantin'de, Amerika'da, Cezayir'de, Paris'de yayımlanır.

1943 Washington'da Poème à l'étrangère'i (Yabancı bir kadına şiir'i yazar). Yapıt, Yvan Goll'ün New York'da yayımladığı Hémisphères dergisinin son sayısında çıkar.
Maine kıyılarında, Seven Hundred Acre Island'da kalır. Buraya pek çok yıl, her yaz gelecektir. Penobscot Bay adaları arasında yelken açar.

1944 New York'da Neiges (Karlar) şiirini yazar. Quatre poèmes (Exil, Pluies, Neiges, Poème à l'étrangère'den oluşan dört şiir) bir arada, Arjantin'de. «Savaş kurbanlarına Fransız yardım kurulu» yararına yayımlanır.
Fransa hükümeti, kurtuluştan sonra, yurttaşlık haklarını geri verir. Yeniden dışişleri hizmetinde büyükelçilik görevine çağırır.
Georgia kıyılarındaki Sea Island'lara yolculuk (yaban atları ve deniz kartalları).

1945 Texas ve Arizona gezileri. Büyük Kanyon ve Arizona boğazlarında eğleşme (yerbilim incelemeleri). Arizona'da, göktaşından oyulmuş yanardağ ağzını görmeye gidiş. «Boyalı Çöl»de eğleşme (çöl bitkileri ve çöl hayvanları incelemesi). Maine ve Saint-Laurent kıyılarında yazın deniz ge-

zileri. Les vents (Rüzgârlar) şiirinin Seven Hundred Acre Island'da yazılıp bitirilişi.

1946-1947 Les vents Paris'de Gallimard yayınevince kitap halinde yayımlanır. Florida'nın su basmış ormanlarını görmeye gidiş. Florida burnunun en ucundaki Key West'te eğleşme (deniz bitkileri ve deniz hayvanları incelemesi).

1948 Annesinin ölümü. Kuzey Carolina, Tennessee ve Kentucky gezileri. Smokies'lerde, ormanda yaşayış. Appalanchia Trail'in bir kesimini yayan dolaşma. Eski Fransız bitkibilimcisi André Michaux'nun (1746-1803) geçtiği yolu izleyerek, bu bilginden sonra soyu tükenmiş ve yirminci yüzyıl başlarında bir kez görülebilmiş bir bitkiyi arama (shortia).

1949 Küçük Antiller'deki Virgin adalarında yolculuk Saint-Thomas ve Saint-John adalarında eğleşme. Amerika Kongresi, Alexis Leger'in bu ülkede bir Fransız yurttaşı olarak sürekli kalabileceğine ilişkin özel bir yasa çıkarır. Washington'un güneyinde, Atlas okyanusu kıyısındaki Hatteras burnunda, artık kullanılmayan bir fenerde tek başına yaşayış. (Elektrik fırtınaları. Kuzey ve Güney denizlerinden gelen hayvanların karşılaşma noktası.)

1950 Fransız hükümetinin, büyükelçilikten emekliliğini onaylama kararı.
Amerikan Akademisi'nin beş yılda bir gerçekleşen Büyük Ödülü, bu ülkenin yurttaşı olmamasına karşın, ona verilir. Yukarı Maine'da ve Kanada kıyısının ilk adalarında yaz gezisi. (Deniz kabarmalarını inceler.)

1951 Alabama, Louisiana ve bütün Missisippi vadisinde yolculuk. Bütün delta bölgesinde kuş göçlerini inceleme. Kanada sınırında bir orman yaşamı. Dağlarda at gezintileri (yerbilim incelemeleri, maden araştırmaları).
Académie Mallarmé'ye üyelik çağrısı.

1952 Kışın Florida'nın doğu kıyısındaki Jupiter Island'da kalış. Golf stream üzerinde ve Florida'nın sığ sualtı kayaları arasında yelken gezileri. Okeechobe gölünün yarı çölümsü dolaylarına ve Everglades'lara yolculuk. Yaban av hayvanlarını inceleme.

1953 Şiirlerinin bir bölümünün, Paris'de, Gallimard yayınevince, Oeuvre poètique, I (Şiirler, I) adıyla yayımlanışı.
New Hampshire ve Vermont dolaylarında geziler. Washington dağında atlı gezintiler.

1954 Bahamalara yolculuk. Nassau'da ve Florida kıyısının açığındaki küçük İngiliz adası Cat Cay'de konaklama. Amerika kıyılarından en uzak ada olan Monhegan'da eğleşme.

1955 Karl-Birger Blomdahl'in Anabase oratoryosunun Stokholm'daki dinletisi.
Karaiplere gezi. Küçük Antillerdeki Tobago adasında deniz bitkileri ve mercan oluşumları incelemesi. Antillerdeki Rüzgâr adalarından birinde deniz kuşları incelemesi (kutankuşu ve tropikkuşu).

1956 İngiliz Antillerinin Nevis adasında, dağda, tropikal ağaç örtüsü incelemesi. XVIII. yüzyılda Afrika'dan getirilmiş maymun türlerini gözlemleme. Yazın, Kanadalı açık deniz balıkçılarıyla Terre-Neuve sularında, Labrador kıyılarında dolanış. Bir siklon tehdidi altında Anticosti adasına iniş.

1957 Amers (Kerterizler) adlı en önemli yapıtının Gallimard yayınevince yayımlanışı.
Kaliforniya ve Oregon gezileri. Bir sekoya ormanında kalış. On yedi yıllık aradan sonra anayurda dönüş. Bu dönüş, «Sürgün, Rüzgârlar ve Kerterizler» ozanına sevgi ve saygılarını belirtmek isteyen bir Amerikalı dost ve hayran takımının Güney Fransa kıyılarında sağladığı bir «çatı» ile gerçekleşir.

1958 Amerika'da evlilik. Eş, İngiliz kökenli bir Amerikan ailesinden Dorothy Russell.
Virginia'nın «Blue Ridge Mountains»lerinde kalış.

1959 Fransa'da Chronique'in (Zamancıl'ın) yayımlanışı. «Modern Language Association»a onur üyesi seçiliş (T.S. Eliot, Jorge Guillen, Albert Camus ve Jean Paul Sartre ile birlikte). Yale üniversitesi onursal yazın doktorluğu. Fransa büyük ulusal yazın ödülü. İkiyıldabirlik Knocke uluslararası büyük şiir ödülü.

1960 Arjantin hükümetinin çağrılısı olarak Arjantin, Güney Patagonya, Ateş adaları, Macellan boğazı, Horn burnu gezi-

leri. Mar del Plata. Buenos Aires çevresinde atlı geziler. Jorge Luis Borges, Bioy Casarès'le görüşmeler.
Yapıtlarının, Paris'de, yeniden gözden geçirilmiş iki cilt olarak yayımlanışı (**Bütün şiirler, I ve II**).
Amerikan Akademisi'nin onursal üyeliğine ve Amerika Ulusal Yazın ve Sanat Kurumu üyeliğine seçiliş. Bavyera Akademisi muhabir üyeliği.
Nobel yazın ödülü.

1961 İngiliz Antillerine yolculuk. Barbados, Bermuda konaklamaları. Bitki örtülerini inceleme. Güney Fransa dağlarında atlı gezintiler. Avrupa dağlarının büyük alıcı kuşlarından «kuzu kartalı»nı izleme. Bu hayvanların korunması için, Provence yöresinde, yerel yönetimlerin ilgisini sağlama girişimleri. Kısa bir Paris yolculuğu. George Braque ve Jean Paulhan'la akşam yemeği.

1962 **Oiseaux** (Kuşlar) adlı yapıtının, **Ordre des oiseaux** (Kuşların düzeni) adı altında, George Braque'ın resimleriyle yayımlanışı. Washington'da André Malraux ve Jorge Luis Borges'le görüşmeler. Kuşların düzeni'nin, Paris ulusal kitaplığında, ozanın el yazmaları ve Braque'ın resimleriyle sergilenişi.

1963 Fransa'nın güneyinde, Camargue bölgesinde atlı gezintiler, doğa incelemeleri.
Bir dostunun Aspara adlı yatı ile Akdeniz gezisi. Güney Amerika gezisi Georgia yöresinde, daha ayak basılmamış Cumberland Island'da bitki ve hayvan türlerini inceleme. Amerika Bilimler ve Sanatlar Akademisi onursal üyeliği (Boston).

1964 New York'da, bir çok ülkenin diplomatıyla dünyanın durumu üzerine söyleşiler. Aspara yatıyla Akdeniz'de ikinci gezi. Giens'deki evinde, Saint-John Perse'le ilgili bir kitap yazan Roger Garaudy ile görüşme.

1965 Bahama adalarında ikinci konaklama. İtalya gezisi. Dante'nin ölümünün yedi yüzüncü yılı töreninde açış konuşması (Floransa, 20 nisan). Eugenio Montale, Giuseppe Ungaretti, Alberto Moravia, Ignazio Silone ile görüşmeler.
Floransa konuşmasının, Gallimard yayınevince, **Pour Dante**

(Dante için) adı altında yayımlanması. Aynı yayınevince. **Honneur à Saint-John Perse** (Saint-John Perse'e saygı) adı altında, 150 dolayında sanatçının övgüsünü içeren 800 sayfalık bir kitabın yayımlanışı.

1966 İngiliz Antillerinin Granada adasında kış konaklaması. Barbados adasında kalış. Yeni bir Akdeniz gezisi. Monaco'da kaptan Cousteau ile görüşme, onun okyanus araştırmaları müzesini ve laboratuarlarını dolaşış.

1967 Akdeniz gezisi. İtalya kıyıları boyunca, volkanik yörelerde yerbilim araştırmaları.
Şiirlerinin büyük bir bölümünün Türkçe olarak (**Övgüler, Crusoé'ye görüntüler, Kırallar görkemi, Prens dostluğu, Anabase**) Soyut dergisinde, bir bölümünün de (**Sürgün. Yağmurlar**) Türk Dili dergisinde, Sait Maden çevirisiyle yayımlanışı.

1968-1970 **Nouvelle Revue Française** dergisinde **Chanté par Celle qui fut là** (Orda olan Kadının türkülediği) şiirinin yayımlanışı. Dünyanın bir çok üniversitesinde, Saint-John Perse ve yapıtı üzerine doktora çalışmaları. Bütün şiirlerinin bir çok dilde yayımlanışı İtalyanca, İngilizce, Çekçe, Slovakça, Macarca, Sırpça, Bulgarca, Romence, İbranice...

1971 **Chant pour un équinoxe** (Bir geceyle gündüz eşitliğine şarkı) adlı şiirin **Nouvelle Revue Française**'de yayımlanışı.

1972 Yapıtlarının **Oeuvres Complètes** (Bütün yapıtlar) adı altında, geniş açıklamalar, çok zengin belgeler, mektuplarla, 1400 sayfalık çok özenli bir cilt halinde, Gallimard yayınevinin ünlü **Pléiade** dizisinde yayımlanışı.

1975 Alexis Saint-Leger Leger, siyasi yaşamıyla ilgili bütün belgelerini, mektuplarını ve Saint-John Perse'le ilgili belge, mektup ve el yazmalarını, kitaplığıyla birlikte, Aix-en-Provence kentine bağışlar.
O yılın 20 eylülünde, uzun bir hastalık sonunda, ölür.

(Bu yıldökümü yukarda adı geçen **Oeuvres Complètes**'den özetlenmiştir.)

İÇİNDEKİLER

NOBEL ARMAĞANI SÖYLEVİ

Şiir 7

ÖVGÜLER

Kapıda yazılı 15

BİR ÇOCUKLUĞU KUTLAMAK İÇİN

I

Palmiyeler...! Yeşil-yaprak-suyunda yıkarlardı seni o günlerde 19

II

Ve annenin hizmetçileri, pırıl pırıl o büyük kızlar 21

III

Sonra bu sinekler, bu sinek türü 23

IV

Ve ne varsa egemenlikleri ve sınırlarıydı ışıntıların 25

V

Ey yeri var övmemin 27

VI

Palmiyeler ! ve çatırdayan evin üzerinde nice bir alev mızrağı 29

ÖVGÜLER

I
Etler kızarıyor açık havada, salçalar oluşuyor 33

II
Bir at sevdim — kimdi o? — süzdü beni karşıdan, perçemlerinin altından 34

III
Övünç ezgileri inmede kızıl tepelerden aşağı 35

IV
Gök ! hayvanlarımız sıçradı bir çığlıktan ! 36

V
Oysaki bu dingin sular süttendir 37

VI
Ve ötekiler çıkıyor, sırasıyla, güverteye 39

VII
Bir gök parçası göveriyor, tırnaklarımızın yamacında 40

VIII
Satıcıya denizde sundurma, falcıya çatı 41

IX
Ah bitirin ! Daha söz ederseniz . 42

X
Çıkarmak için karaya öküzleri ve katırları 44

XI
Dipten gelme dalgalar gibi 45

XII
Bir papaz alayımız, kirecimiz var 46

XIII
Balık başı sırıtıyor 47

XIV
Besisuyu sessizce gidiyor ve dışarı çıkıyor 48

XV
Çocukluk, canım benim, akşamı da çok sevdim ben 50

XVI
Yaşlıları bizim oranın çok erken kalktılar 51

XVII
Siz saçını düzeltmeye son verdiniz mi 53

XVIII
Bırakın beni şimdi, gidiyorum tek başıma . 54

CRUSOE'YE GÖRÜNTÜLER

ÇANLAR 57
DUVAR 58
KENT 59
CUMA 62
PAPAĞAN 63
KEÇİ DERİSİNDEN ŞEMSİYE 64
YAY . . 65
ÇEKİRDEK 66
KİTAP 67

KIRALLAR GÖRKEMİ

BİR KIRALİÇENİN ÖVGÜSÜNE ŞİİR OKUYUŞ

I
Yüksek barınağı semizliğin 71
II
Dedim, bir bir saymadan sanlarını parmaklarımla 72
III
Dedim ayrıca, gözlerimi yederek 73
IV
Dedim daha 74
V
Ha gereken ! ve Yalnız ! 75

PRENS DOSTLUĞU

I
Ve sen ey zayıflıkta yaraşmayan usun keskin ağzına 79
II
Böyle k nuşarak, çene çalarak yerleştirirler ününü 81
III
Geleceğim gene her mevsim, elimde bir yeşil ve geveze kuş 83

IV
Oturmuş gölgeye eşiğinde, kupkuru böceklerin uğultusunda 85

NAİBİN ÖYKÜSÜ

Yendin ! yendin ! Ne güzeldi kan 87

VELİAHTIN ŞARKISI

Onur veririm canlılara, aranızda yüzüm var 88

NİNNİ

İlkdoğan-Kız — asmakuşu mevsimi 89

ANABASE

ŞARKI

Bir tay doğuyordu tunç yapraklar altında 95

ANABASE

I
Üç büyük mevsim üzre yerleştim de yüzakıyla 97
II
Sık uğranmış ülkelerde en koyu sessizlikler 100
III
Adam dışarı çıkıyor arpa biçmeye 101
IV
Budur gidişi dünyanın 104
V
Karışmış ruhum için uzak işlere 107
VI
Büyük, savaşsever hükümetlerimizin biz Ululara 109
VII
Yerleşip kalmıyacağız bu sarı topraklarda 112
VIII
Kısrak satışları üstüne yasalar 114

IX
Uzun bir süreden beri gidiyorduk ya Batıya 116
X
Seç kooaman bir şapka, ayartıcı şeritiyle 119
ŞARKI
Atım durmuş kumrular dolu bir ağacın altında 123

SÜRGÜN

I
Kumlara açık kapılar, sürgüne açık kapılar 127
II
Adanmadı hiç bir kıyıya, verilmedi hiç bir sayfaya 128
III
Orda hep bu yaygara vardı, orda hep bu parlama vardı 130
IV
Oldu gece yadırgı 132
V
Soyunmuş kimse gibi ilk görüşte denizi 134
VI
O kimse ki dolaşır taş geçenekler üstünde 136
VII
Sözdizimi şimşeğin ! ey sürgünün yalın dili ! 140

YAĞMURLAR

I
Yağmurun banyan ağacı kök salıyor Kent üzerinde 145
II
Pek şüpheli sütanneler, gözleri ablalıkla örtülü hizmetçiler 147
III
Asur savaşçılarının oldu kızkardeşleri 149
IV
Kurulmuş ilgiler Édil'le; edilmiş itiraflar kapılarımızda 151

V

Yaklaşmanız ne yaman oldu, bilirdik, biz Kentliler 153

VI

Öyle bir yalnızlığa kavuşmuş kişi 155

VII

Yollarımız bitmez saymakla, konutlarımızsa bellisiz 157

VIII

Yağmurun banyan ağacı köklerini yitiriyor Kent üzerinde 159

IX

Gece gelmiş, parmaklıklar örtülmüş 161

YILDÖKÜMÜ 165

TAN
Kitap, Yayın ve Ticaret Ltd. Şti.
Billûr Sokağı 1/12
Kavaklıdere - Ankara

•

Bu kitap
1981 yılında
İstanbul'da, Kardeşler Basımevi'nde
dizilip basılmıştır.

Perse'ın bu ciltte yer alan yapıtları:

ÖVGÜLER
CRUSOE'YE GÖRÜNTÜLER
KIRALLAR GÖRKEMİ
PRENS DOSTLUGU
ANABASE
SÜRGÜN
YAGMURLAR